

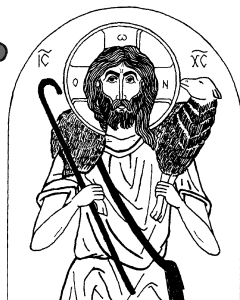
Dobrý pastýř

Brněnský pravoslavný věstník

číslo 7

březen 2005 l.p.

Cestou k Velikému postu

Vydal jsem se do cizí země, tam hřích jsem zasel a žal srpem klasy lehkomyšlnosti své, a vzav do rukou snopy skutků svých, rozestlal jsem je, avšak ne na humně pokání. Prosím tebe, odvěkého pracovníka, Boha našeho: vánkem své dobrotivosti rozvěj plevy skutků mých, daruj duši mé odpuštění, přijmi ji do nebeské sýpky své a spasíš mne...

Modleme se, bratři, ne jako farizej, neboť kdo se sám povyšuje, bude ponížen. Budme pokorní před Bohem a v blízcí se době postní jako celník prosme: Bože, očisti nás hříšné!

(stichiry na stichovně předpostního období)

Drahé sestry a bratři v Kristu, milí čtenáři,

Slovo úvodem

vyvrcholením každého církevního roku a jeho liturgického dění je nepochybně svátek Vzkříšení. Velikonocím však předchází doba zasvěcená rozjímání, intenzivní tělesné i duchovní askezi a celkovému boji s hříšnými vášněmi – období čtyřicetidenního Velikého postu. Ke svátku Vzkříšení vede přímá, a nutno říci jediná cesta: cesta kříže. V ní na sebe bereme to, co nás tíží, a spolu s Kristem vystupujeme na pomyslnou Golgotu, kde se odhalují všechny naše prohřešky, ale kde současně tento tíživý náklad odkládáme na Kříž. Upřímné vyznání našich hříchů a jejich zanechání, kterému obecně říkáme pokání, je spolu s pevnou vírou v Boží milosrdenství základem našeho postupného proměnění v člověka podobného Kristu. Zamysleme se nyní nad příběhy celníka a farizeje a následně marnotratného syna, kterými procházíme jako vstupní branou do období Velikého postu.

V prvním podobenství přišli do chrámu dva rozdílní lidé, aby se modlili: jeden farizej a druhý celník. Farizej ve své okázalé modlitbě děkoval Bohu mimo jiné i za to, že není jako celník a další jemu podobní lidé, kterými farizeové pohrdali. Ba co víc, farizej se též chlubil tím, jak správně zachovává Mojžíšův zákon, že se dvakrát denně postí a dává desátky ze svého zisku. S jakým duchovním ziskem vyšel z chrámu farizej, nevíme, jisté je však to, že většího ospravedlnění se dostalo celníkovi. Celník znal své prohřešky a svoji špatnou pověst ve společnosti, a nechtěl proto pozdvihnouti své oči k nebi, ale bil se v prsa, volaje: Bože, buď milostiv mně hříšnému! Celník se ničím nechlubil, snad ani neměl čím, jen ve své modlitbě myslel na slova krále Davida: „Smiluj se nade mnou, ó Bože, podle velikého milosrdenství svého...“ „Smiluj se nade mnou,“ tak volají všichni, kteří poznali tíhu svých provinění, tak volají všichni, kteří, podobně jako lotr visící po pravici Krista na kříži, vyznávají: „Rozpomeň se na mne, Pane, v království svém!“ Rozdíl mezi farizejem a celníkem můžeme zahlédnout i v životním příběhu sv. ap. Pavla. I on byl zprvu farizejem, a nikoli ledajakým: patřil mezi nejpřednější a nejhorlivější zastánce této izraelské politicko-náboženské sekty. A přesto poté, co poznal Krista, se raději stal „celníkem pro Krista“, než aby byl od něho odloučen.

V příběhu marnotratného syna k nám promlouvá nestálost našeho vlastního nitra, jež touží na jedné straně po poznání, štěstí a svobodě, na druhé straně nenachází nikdy dokonale klid, dokud nespočine v Boží náruči. Duchovní bohatství, jež dostal mladší syn od svého otce, vzápětí neuváženě promarnil. Zanedlouho zchudl natolik, že mu již jeho svoboda nepřinášela takové uspokojení, které od ní kdysi očekával. Byl v nouzi, duchovně vyprahlý a přitom toužící po nebeském pokrmu, jímž by se mohl sytit stále. Právě tehdy „přišel sám k sobě“, procitl z duchovního mraku, jenž jej obklopoval, zatoužil po otcovské náruči a jeho lásce. Uvědomil si, že je daleko lepší být posledním nádeníkem v domě svého otce, než se takto trápit. Síla jeho pokání byla tak velká, že po návratu ke svému otci jen volal: „Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou, a již nejsem hoden nazývat se tvým synem.“ Zde vidíme podobnost se všemi opravdově se kajícími lidmi: králem Davidem, celníkem i lotrem na kříži. Ke všem těmto lidem se Bůh obrací se stejnou radostí a říká: „Tento můj syn byl mrtev, a zase ožil, byl ztracen, ale je opět nalezen.“ Jaké větší poučení lze získat z těchto podobenství než to, že Otcova náruč je otevřena pro každého z nás! A jak nás poučuje sv. Jan Zlatoústý: „Bůh je laskavý a přijme každého, posledního jako prvního milostiv je k poslednímu a laskavý k prvnímu i onomu dává i tohoto obdaruje...“

Dobrý pastýř děkuje všem svým přispěvatelům a věrným čtenářům. Ze srdce všem přeje, aby v období sv. Čtyřicátice vešli v radost našeho Pána a na jeho konci dosáhli spolu s Kristem i osobního vzkříšení.

V pravé Kristově lásce Váš Michal Dvořáček

„Bránu pokání otevři mi, Životodárce“

kázání sv. Jana šanghajského a sanfranciského
(4. 6. 1896 – 19. 6. 1966)

V řečtině se pokání vyjadřuje slovem *metanoia*, což doslova přeloženo znamená změna smýšlení. Učinit pokání totiž jinými slovy znamená naučit se jinak cítit a uvažovat, přehodnotit vlastní názory, vnitřně se proměnit a začít nový život.

Jak se tato přeměna uskutečňuje? Stejně jako když je temná místnost, ve které se nacházíme, náhle ozářena slunečními paprsky. Dokud jsme se v ní rozhlíželi potmě, připadala nám jiná – mnoho věcí jsme neviděli, a ani jsme nepředpokládali, že v místnosti jsou. Mnohé věci se nám zdály úplně jiné než ve skutečnosti. Museli jsme se pohybovat opatrně, protože jsme nevěděli, kde narazíme na jakou překážku. Najednou se ale rozjasnilo, vše se před námi objevilo zcela zřetelně a my jsme se mohli začít volně pohybovat.

Totéž se s námi děje i v duchovním životě.

Když žijeme v temnotě hříchu a naše myšlenky zaměstnávají pouze světské záležitosti, neuvědomujeme si stav své vlastní duše. Jsme lhotejní k tomu, jací jsme uvnitř, a neustále bloudíme, aniž bychom si toho byli vědomi.

Tu ale pojednou proniká do naší duše paprsek Božího světla. Kolik špíny tehdy sami v sobě objevíme! Kolik lži a nepravdy! Najednou vidíme, že mnohé skutky, které jsme předtím považovali za velmi dobré, byly ve skutečnosti velice ošklivé. Uvědomíme si, že jdeme nesprávným směrem, a začínáme chápat, která cesta je správná.

Jestliže si tehdy uvědomíme naši duchovní ubohost a hříšnost a upřímně zatoužíme po nápravě, budeme blízko ke spáse. Z hloubi duše pak zvoláme k Bohu: „Smiluj se nade mnou, Bože, podle velikého milosrdenství svého!“ „Odpusť mi a spasíš mne!“ „Dej, abych viděl provinění svá a neodsuzoval bratra svého!“

V době, kdy nadchází Veliký půst, odpusťme si navzájem všechno, čím jsme jeden druhému ublížili nebo jeden druhého urazili. Mějme vždy na paměti slova Evangelia: „*Neboť jestliže odpouštíte lidem hříchy jejich, odpustí i vám Otec váš nebeský. Jestliže pak neodpouštíte lidem hříchy jejich, ani Otec váš neodpustí vám hříchy vaše.*“ (Mat 6,14-15)

z ruštiny přeložila Marie Zavřelová

**Bránu pokání mně otevři, ó Dárce života, neboť časně z jitra bdí duch můj a spěje ke chrámu tvému svatému. Chrám těla mého je poskvrněn, avšak ty jej očišť laskavě, svou dobrotivostí a milosrdenstvím.
Na cestu spasení rač vésti mne, ó Bohorodice, neboť velikými hříchy jsem duši svoji poskvrnil a v nedbalosti jsem strávil život svůj.**

Úryvky z Velikého kánonu sv. Ondřeje, arcibiskupa krétského

Velkolepá báseň svatého Ondřeje, krétského arcibiskupa, pocházející z přelomu 7. a 8. století, je drahocenným klenotem liturgické poezie Církve, jenž se dodnes čte v pravoslavných chrámech a svými vznešenými obrazy nám odkrývá pravý smysl sv. Čtyřicátnice: ukazuje cestu hlubokého pokání, probuzení z duchovního spánku, uvědomění si vlastní hříšnosti a vyzývá k návratu k Prameni veškerého dobra, k nejmilostivějšímu Hospodinu. V minulém roce jsme se v Dobrém pastýři zaměřili na osobnost autora, okolnosti vzniku, strukturu a obsah tohoto slovesného díla. V nynějším postním čísle našeho věstníku bychom rádi uvedli alespoň některé z překrásných a hluboce jímavých zpěvů tohoto postního kánonu, jež nám mohou otevřít bránu pokání, vedoucí do Nebeského království...

Pomocník a ochránce zjevil se mi ke spáse: On je můj Bůh a budu ho oslavovat, Bůh Otce mého, a budu ho vyvyšovat, neboť zjevil se ve slávě své. (Ex 15, 1-2)

Smiluj se nade mnou, Bože, smiluj se.

Odkud začnu oplakávat života svého nešťastné skutky? Jaký učiním začátek, ó Kriste, tomuto žalozpěvu? Přesto jako milosrdný dej mi hříchů odpuštění.

Zaslouženě vyhnán byl z Ráje Adam, že nezachoval jediného přikázání tvého, Spasiteli: jaký pak trest stihne mne, stále odmítajícího oživující slova tvá? (Gen 3, 24)

Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu.

Nadbytnostná Trojice, v Jednotě ctěná, sejmi ze mne těžké břímě, břímě hříchu, a jako milosrdná dej mi slzy lítosti.

I nyní i vždycky až na věky věků, amen.

Bohorodice, naděje a zástito těch, kteří tě oslavují, sejmi ze mne těžké břímě hříchu, a jako Vládkyně přechistá přijmi mne kajícího se.

Probud' se, ó duše má, a přemýšlej o skutcích svých, které jsi spáchala; představ je očím svým a pokrop slzami svými; vypověz upřímně své skutky, myšlenky své Kristu a ospravedlň se.

Smiluj se nade mnou, Bože, smiluj se.

Upřímně přináším tobě, Spasiteli, slzy očí svých a vzdechy z hloubi srdce, které volá: Bože, zhřešil jsem před Tebou, slituj se nade mnou.

Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu.

I nyní i vždycky až na věky věků, amen.

Duše má, ó duše má, vstaň, proč spíš? Konec se blíží, máš být zkroušena; probud' se, aby slitoval se nad tebou Kristus Bůh, všudypřítomný a vše naplňující.

Smiluj se nade mnou, Bože, smiluj se.

Smiluj se nade mnou hříšným, ó Spasiteli, probud' mou mysl k obrácení, přijmi mne kajícího se, slituj se nad volajícími: zhřešil jsem před Tebou, spasíš mne; páchal jsem nepravosti, smiluj se nade mnou.

Z Nového zákona ukazují ti, duše, příklady, které vedou k lítosti: následují tedy horlivě spravedlivé, straň se hříšných a vypros si slitování u Krista modlitbami, postem, čistotou a ušlechtilostí.

Kristus se stal člověkem a volal k pokání lotry a smilnice; kaj se, duše: dveře království nebeského jsou již otevřeny a dříve než ty vcházejí v ně kající se farizeové, celníci i cizoložníci.

Kristus se stal člověkem, tělesně se mnou vstoupil v obecnství, a vše, co je v lidské přirozenosti, dobrovolně zakusil kromě hříchu, aby ti ukázal, duše, vzor a obraz svého ponižení.

Kristus spasil mudrce, povolal pastýře, množství nevinátek učinil mučedníky, proslavil starce a zestárlou vdovu. Nenásledovala jsi je horlivě, ó duše, ani skutkem, ani životem; proto běda tobě, až budeš souzena.

Poté, co se postil Pán čtyřicet dní na poušti, zlačněl, a ukázal tak své lidství. Neochabuj, duše, jestli se na tebe vrhne nepřítel, ale modlitbou a postem ať odražen je od nohou tvých.

Ctihodný otče Ondřeji, pros Boha za nás.

Ondřeji ctihodný, otče trojblažený, pastýři krétský, nepřestávej se modlit za ty, kteří tě opěvují, abychom zbaveni byli všeho hněvu, zármutku, záhuby a hříchů nesčetných, my, kteří stále ctíme tvou památku.

Smiluj se nade mnou, Bože, smiluj se.

Úctyhodné je manželství a lože neposkvrněné; neboť poželal je Kristus, když v těle v Káně na svatbě jedl, vodu ve víno proměnil a ukázal tím první zázrak, abys ty, duše, se obrátila.

Smiluj se nade mnou, Bože, smiluj se.

Vím, Milosrdný, zhřešil jsem, když jsem poskvřnil svou schránku tělesnou; přijmi mne však v pokání a povolej k poznání, abych se nestal kořistí a pokrmem nepřítelů; sám, Spasiteli, slituj se nade mnou!

Ctihodná matko Marie, pros Boha za nás.

Ačkoliv jsi upadla v hlubinu velikých neřestí, nezůstalas tam, ale vyšší myšlenkou vedena, Marie, vyšla jsi skrze skutky k zjevně dokonalé ctnosti, ku překvapení andělů.

Smiluj se nade mnou, Bože, smiluj se.

Padám před tebou a přináším ti jako slzy slova svá: zhřešil jsem, jak nezhřešila ani smilnice, a žil jsem nezákonně jako nikdo jiný na zemi; přesto slituj se, Pane, nad tvorem svým a zavolej mne zpět.

Ušetři, Spasiteli, tvora svého a jako pastýř vyhledej, co je ztraceného; navrať zbloudilou ovci, vysvobod' mne od vlka a učiň jednou z ovcí stáda svého...

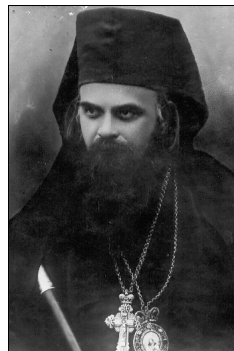
Otče náš...

výklad sv. Nikolaje Velimiroviče na první verš Modlitby Páně

Když oblaka burácejí a oceány vydávají svůj mocný hlas, je to jako by volaly: „Pane náš!“ Když meteority padají a ze země vycházejí ohně, je to jako by křičely: „Stvořiteli náš!“ Když na jaře pučí květy a vlaštovky ve svých zobáčcích nosí suché listí, aby postavily hnízda pro svá mláďata, je to jakoby zpívaly: „Vládce náš!“ A já, když pozdvihnu oči vzhůru k Tvému trůnu, jen tiše zvolám: „Otče náš!“

Kdysi byla doba, které nebylo konce a byla hrozná na pohled, kdy člověk, obraceje se k Tobě, nazýval Tě Pánem, Stvořitelem a Vládce. Tehdy člověk cítil, že je pouze jedna nepatrná věc mezi ostatními. Dnes však, díky milosti Tvého jednorozeného Syna, se učíme znát Tvé pravé jméno. I já se proto mohu odvážit spolu s Kristem nazvat Tě Otcem.

Když Tě vyznám jako Pána, skláním se před Tebou v rozechvění jako jeden z nespočetného vojska otroků. Když Tě nazvu Stvořitelem, budu se od Tebe lišit jako se noc liší ode dne, jako se liší listí od stromu!

Když na Tebe pohlédnu a nazvu Tě Vládce, budu jako kámen uprostřed hory kamení, budu jako velbloud uprostřed stáda velbloudů. Když však otevřu svá ústa a zašeptám „Otče“, strach rázem vystřídá láska a země se pozdvihne, aby se dotkla nebes. A já budu kráčet spolu s Tebou, budu Tě cítit jako svého společníka uprostřed krás tohoto světa a budu se dělit o Tvou božskou slávu a Tvou božskou sílu s ostatními.

Otče náš! Jsi Otcem nás všech. Kdybych Tě nazval jen svým Otcem, ponížil bych Tebe i sebe. Otče náš! Vždyť ty se nestaráš pouze o mne, jednu osobu, ale o celý svět. Tvým cílem je Nebeské království, ne jeden osamělý člověk. Já Tě nazývám Otcem, a činím tak ze svého sobectví. Má láska Tě však volá: „Otče náš!“

Ve jménu všech lidí, mých bratrů, modlím se a říkám: „Otče náš!“ Ve jménu všech živých stvoření, která mne obklopují a spolu s nimiž jsi mne stvořil, modlím se slovy: „Otče náš!“

Modlím se k Tobě, Otče veškerého stvoření, modlím se pouze za jednu věc: ať rychle nadejde ten velký den, kdy všichni lidé, živí i zesnulí, společně s anđely a hvězdami, se zvíraty a vším stvořením, Tě v jedné harmonii nazvou Tvým skutečným jménem: „Otče náš!“

z řečtiny přeložil m.d.

Dříve jsem si myslel, že Bůh vyslyší modlitby a učiní zázraky pouze světcům. Ale nyní jsem již poznal, že i hříšníkově učiní zázrak, jestliže jeho duše dosáhne pokory, neboť když se člověk naučí pokoře, Bůh vyslyší každou jeho modlitbu. *(ctih. Siluán Athonský)*

Jako nový srbský „Zlatoústý“ a neúnavný kazatel Božího slova zazářil světu, a nejen tomu pravoslavnému, přemoudrý vладыka Nikolaj Velimirovič. O jeho svatosti svědčili mnozí jeho současníci, kteří byli později Církvi též za svaté prohlášeni. V době svého působení v Srbsku nazval vладыku Nikolaje sv. Jan Maximovič, budoucí světitel šanghajský a sanfranciský, „velkým Zlatoústým našich dní, jehož význam pro Pravoslaví může být srovnán snad jen s metropolitou Antonijem (Chrapovickým)... neboť oba dva byli univerzálními učiteli Pravoslavné církve“. Další velký muž vzešlý z lůna Srbské pravoslavné církve, ctihodný o. Justin Popovič, jenž byl současně duchovním synem vладыky Nikolaje, jej bez přehánění nazval „třináctým Apoštolem“ a „pátým Evangelistou“. Posud'me nyní sami, draží bratři v Kristu, jak velké plody lásky sv. Nikolaj Velimirovič u Kristových nohou našel, aby je zdarma rozdál svým bližním...

Svatý Nikolaj Velimirovič, biskup ochridský a žičský (1881 – 1956)

Svatý Nikolaj Velimirovič, budoucí vладыka ochridský a žičský, Bohem osvěcený teolog, velký filosof a čestný doktor několika univerzit se narodil 23. prosince 1880, v den památky sv. Nauma Ochridského, jednoho z pěti učedníků svatých Cyrila a Metoděje...

Nikola Velimirovič, tak znělo jeho světské jméno, byl nejstarším z devíti dětí zbožných rodičů Dragomira a Katariny, pocházejících z Leliče, malé vsí nedaleko Valjeva v šumadijském kraji v západním Srbsku. Pokřtěn byl mladý Nikola v monastýru Čelije, zasvěceném svatým archandělům. Právě zde se učil prvním krůčkům zbožnosti, když v doprovodu své moudré matky, která sama později zasvětila svůj život Bohu, často přicházel na bohoslužby. V tamější monastýrské škole přijal též své první základy teologické. Na doporučení svého učitele Michaila Stupareviče byl později přijat na gymnázium ve Valjevu, jež patřilo spolu s gymnázií v Sremských Karlovcích, Novém Sadu, Bělehradu a Kragujevci k nejstarším v celém Srbsku. Po ukončení gymnázia podal již dospívající Nikola přihlášku na Vojenskou akademii, ale pro svoji slabou tělesnou schránku byl odmítnut. Z Boží prozřetelnosti byl po tomto počátečním neúspěchu díky svým mimořádným intelektuálním schopnostem přijat do Bělehradského duchovního semináře sva-

Životy svatých

tého Sávy, který v roce 1902 s výbornými výsledky zakončil. Poté učil sv. Nikolaj krátkou dobu postupně ve vesnicích Dračić a Leskovac u Valjeva. V touze po poznání, jež ho provázela po celý život, se obrátil na srbské Ministerstvo osvěty, které mu udělilo stipendium na studium ve švýcarském Bernu. Na starokatolické teologické fakultě v Bernu obhájil v roce 1908 svou doktorskou disertaci z teologie na téma: „Víra v Kristovo vzkříšení jako základní dogma křesťanské Církve“ (jeho doktorská práce byla v roce 1910 publikována nejprve v němčině a teprve v roce 1986 vyšla v jeho rodné srbštině) a získal akademický titul doktor teologie. Po ukončení Bernské univerzity pokračoval mladý

a nadaný teolog ve studiu filozofie na věhlasné univerzitě v Oxfordu, kde získal svůj druhý doktorát (1909). Během léta stejného roku v Ženevě ve Švýcarsku napsal otec Nikolaj svoji druhou disertační práci s názvem „Filosofické učení George Berkelyho“ ve francouzštině. Po návratu do vlasti pokračoval sv. Nikolaj ve výuce filozofie, logiky, historie a cizích jazyků v bělehradském Seminári sv. Sávy.

Po nečekaném a velmi těžkém onemocnění se po důkladném zvážení svatý Nikolaj rozhodl a dal slib, že když se s Boží pomocí uzdraví, zasvětil zbytek svého života službě Bohu, Jeho Církvi a svému národu. Tak se i stalo. Po svém uzdravení přijal Nikola 20. 12. 1909 mnišství – byl postřižen v monastýru Rakovica nedaleko Bělehradu se jménem Nikolaj a ve stejný den přijal též svatou tajinu kněžství. Ani po přijetí andělského obleku nepřestal mladý Nikolaj usilovat o poznání, jež absorboval, jak o něm svědčí jeho nejbližší, s obdivuhodnou rychlostí. V roce 1910 úspěšně obhájil na Filosofické fakultě v Bernu disertaci na téma: „Francouzsko-slovanské boje v Boce Kotorské 1806 – 1814“ a získal za ni další doktorát z filozofie. Láska ke slovanství jej hned následujícího roku přivedla do Ruska, kam nadaný jeromonach Nikolaj odjel na roční stáž na Petrohradskou duchovní akademii. Zde, zahalen závojem mlčení o svých dosavadních akademických úspěších, seděl student Nikolaj v lavicích s nic netušícími spolužáky, kteří o jeho západoevropských doktorátech neměli nejmenšího ponětí. Avšak podobně jako se lesk zlata neskryje před slunečními paprsky, nebylo možné, aby i záře a svatost vladýkova života nepronikla tenkým závojem studia bohosloví při jeho ruském pobytu. Svým fečnickým uměním a získanými vědomostmi ohromil tehdy nadaný kandidát bohosloví v Petrohradě nejen své spolužáky, ale též všechny profesory. Nakonec i sám petrohradský metropolita Antonij (Vadkovskij) mu za jeho nadání zajistil bezplatnou poutní cestu po celé Rusi. Tato cesta, jež vedla převážně k ruským svatyním, tolik na budoucího vladýku zapůsobila, že na žádnou jinou zemi nevzpomínal s větší láskou než na Rusko. Jen málokdo tehdy tušil, že za necelých sedm let pokryje na mnoho desetiletí svatou Rus temný mrak bolševické tyranie, za níž byly ničeny nejen největší a nejkrásnější ruské svatyně, ale předně desetitisíce životů pravoslavných křesťanů.

Po návratu z Ruska pokračoval sv. Nikolaj

pokračoval v přednáškové činnosti na bělehradském seminári svatého Sávy, než byl na počátku první světové války vyslán z iniciativy srbské vlády na diplomatickou misi do Anglie (1915 – 1919), kde měl hájit práva srbských vojáků. Jeho akademické uznání z Oxfordu otevřelo vladýkovi bránu i do Westminsterského paláce (sídla anglické vlády), kde na jeho osobu později vzpomínal s uznáním jeden anglický biskup: „Jednoho dne přišel archimandrita Nikolaj Velimirovič, a po třech měsících zanechal dojem, který trvá až do dnešních dní.“ Poté, co završil svoji misi v Anglii, čekaly jej další závažné úkoly: organizace Srbské pravoslavné církve v USA, obrana práv srbských emigrantů v Americe aj. Neangažoval se však pouze ve prospěch Srbů, ale pomáhal rovněž tisícům uprchlíků z Chorvatska a Slovinska, které z jejich domovů vyhnala válka s Rakouskem. Vladýka Nikolaj se díky svým duchovním a intelektuálním darům stal skutečným vyslancem své vlasti, nepřestávaje být pravým „vyslancem Krista a jeho Církve“.

**Zlatoušlý kazateli vzkříšeného
Krista,
průvodce na cestách
národa srbského,
po staletí nesoucího svůj kříž,
rozeznělá lyro Ducha Svatého,
chloubu a lásko mnichů,
radosti a pochvalo kněží,
učiteli pokání,
vévodo zbožného
vojska Kristova,
svatý Nikolaji srbský
i všepřavoslavný,
se všemi svatými nebeského
Srbska pros jediného Lidumila,
aby daroval mír
a jednotu národu našemu.
(tropar, hlas 8.)**

Po svém návratu zpět do vlasti byl v roce 1919 ve shodě s Boží vůlí a vůlí srbského lidu vysvěcen na biskupa pro Žičskou eparchii. V letech 1920 až 1930 duchovně pečoval též o eparchii Ochridskou, která se díky jeho energickému a prozíravému působení dokázala vnitřně sjednotit a brzy zaznamenala velkou církevní obnovu. Jeho

usilovná práce na nivě Církve zahrnovala výuku náboženství ve školách, pomoc chudým, zakládání sirotčinců či významnou práci na poli boje proti herézím a novodobým sektám. V Bitolském semináři Ochridské eparchie přednášeli v té době mimo jiné sv. Jan Šanghajský a Sanfranciský či ctihodný Justin Popovič a studovali zde též čeští studenti. Mnohé proto nepřekvapí, že díky svému věhlasu nechyběl sv. Nikolaj Velimirovič ani při slavnostní chirotonii prvního novodobého českého pravoslavného biskupa Gorazda, ke které došlo v Sremských Karlovcích v roce 1920; odtud též pocházejí jeho krásná kázání k této příležitosti.

I jako biskup byl sv. Nikolaj vyslán Srbskou církví na mezinárodní misijní cesty, odkud se v roce 1934 definitivně vrátil na svoji původní katedru biskupa žičského s rezidencí v Kraljevu. Od své biskupské chirotonie působil vладыka Nikolaj aktivně i jako misionář uprostřed vlastního národa; své plody přineslo zejména jeho úsilí o obnovu monastýrského života. V jeho eparchii tak mohly opět zazářit mnohé monastýry a pravoslavné svatyně ve své původní kráse, tak jako tomu bylo v době před tureckým vpádem. Sv. Nikolaj byl pro svou lásku k Bohu a dobrotivost k lidem ještě za života nazýván „dědečkem vладыkou“, nikdy však nepřestal být oním „srbským Zlatoustým“, nepřeslechnutelným hlasem svědomí svého zmučeného, ale bohabojného národa, jehož se po celý svůj život zastával jak doma, tak v zahraničí. O nic pozadu za jeho akademickou působností nezůstala ani jeho mezinárodní církevní působnost, jakož i jeho úzké pouto s Chilandarem a sesterskými církvemi Bulharska a Řecka.

V roce 1941 bylo Království Srbů, Chorvatů a Slovinců napadnuto nacistickým Německem. Od samého počátku německé okupace Srbska byl vладыka Nikolaj důsledně izolován. Za své otevřené protifašistické postoje byl ještě v roce 1941 uvězněn a umístěn do tehdy přísně střežených monastýrů Žiča a Ljubostinja. Krátce nato byl spolu se srbským patriarchou Gavrilem přemístěn do monastýru Vojlovica u Pančeva, odkud byli oba dva 14. září 1944 odvezeni do německého koncentračního tábora Dachau. Za jeho branami prožil vладыka dny plné šilenství a nesdílitelných hrůz a dříve, než stačili tábor v květnu 1945 osvobodit americká vojska, byl zde sám krutě mučen.

Po osvobození a konečném vítězství nad fašistickým Německem se vладыka chtěl původně vrátit zpět do vlasti, když však zjistil, že byla v Srb-

sku nastolena ateistická vláda, rozhodl se raději zůstat v emigraci a podporovat církev a věrný srbský lid zvenci. Po celém světě začala tehdy působit početně velmi silná srbská diaspora a zejména Srbská pravoslavná církev se starala o mnoho monastýrů a seminářů za hranicemi Srbska. Srbské církevní komunitě v Americe chyběla především vnitřní konsolidace, a právě o ni se po celý zbytek svého života neúnavně staral vладыka Nikolaj. Nehledě na své podlomené zdraví, působil vладыka Nikolaj po válce ještě chvíli v Anglii a od roku 1946 definitivně v Americe. Tam pokračoval ve své misijní a literární činnosti. Během svého pobytu napsal několik knih, působil jako profesor pravoslavných duchovních škol: v srbském duchovním semináři sv. Sávy v Libertvillu, dále v Newyorské akademii sv. Vladimíra, ve Svato-Trojickém semináři v Jordanvillu či v semináři při Monastýru sv. Tichona v South Canan v Pensylvánii (nejdříve ve funkci děkana a poté rektora). Právě v posledně jmenovaném zastihl vладыku Nikolaje 18. května 1956 blažený spánek, do kterého jej k jeho nebeskému Otci vyprovodila vytrvalá noční modlitba.

Z ruského Svatotichonovského monastýru bylo tělo milovaného vладыky Nikolaje převezeno do srbského monastýru svatého Sávy v Libertvillu, kde bylo 27. března 1956 pochováno za doprovodu křesťanů z celého světa.

Na prosby srbského národa, předně věřících Šabacko-valjevské eparchie, byly nakonec svaté ostatky vладыky Nikolaje převezeny ze Spojených států do Srbska, kam dorazily 20. června 1991. Nejdříve byly přechodně umístěny v Bělehradě, poté v monastýru Žiča, odkud byly nakonec převe-

**Narodil jsi se v srbském Leliči,
arcipastýřem jsi byl v Ochridu
svatého Nauma,
na prestolu svatého Sávy
v Žiči jsi sídlil,
národ Boží Evangeliem
jsi poučoval a vzdělával,
k pokání a Kristově lásce
lid jsi přiváděl
a pro Krista
strádání v Dachau přetrpěl,
proto tě oslavujeme, světiteli
Nikolaji, nový Boží služebníče.
(kondak, hlas 3.)**

zeny do rodného Leliče: zde je vладыkovi příbuzní umístili do tzv. „zadužbiny“ sv. Mikuláše, jemuž byl v rodině Velimirovičových zasvěcen tradiční srbský svátek „Krsna Slava“.

V květnu roku 2003 byl vладыka Nikolaj synodem Srbské pravoslavné církve oficiálně kanonizován a připočten k zástupu srbských svatých. Posvátný synod rozhodl, že památka sv. vладыky Nikolaje Srbského, biskupa žičského a ochridského, bude slavena v den jeho blaženého zesnutí (5. / 18. března) a v den přenesení jeho svatých ostatků zpět do vlasti (20. dubna / 3. května).

Z díla vладыky Nikolaje Velimiroviče

Své zážitky z opakovaných návštěv monastýru Čelije, kam jako dítě často chodil s maminkou, popsal vладыka Nikolaj v autobiografické básni „Modlitby zajatce ve vězení“ (1952). Z doby jeho dospívání pochází jeho prvotina redaktorská: založil Křesťanský věstník, ve kterém se objevovaly jeho první statě, články a zamyšlení. Krátce po svém návratu z Ruska napsal vl. Nikolaj svoji první velkou práci „Náboženské přesvědčení Njogoše“ (významného srbského biskupa). V roce 1912 publikoval výběr svých homilií pod názvem „Kázání pod horou“. V roce 1914 napsal knihu „Nad hříchem a smrtí“. Falešné představy o Pravoslavné církvi a její duchovnosti zbořil svými traktáty „Boží přikázání“ a „Meditace nad Modlitbou Páně“, které nadchly anglikánskou církev. Mezi lety 1916 –

1917 napsal při svém opakovaném pobytu v Anglii několik článků a knih: „Náboženský duch Slovanů“, „Srbsko ve světle a temnotě“, „Srbská duše“, „Agónie Církve“, „Srbská pravoslavná církev“ či „Duchovní znovuzrození Evropy“. Krátce po svých cestách po Řecku, Konstantinopoli a Svaté Hoře Athos zúročil svou inspiraci v dílech: „Homilie o všečlověku“ a „Modlitby na jezeře“, jež patří k jeho nejznámějším. Po roce 1923 přicházejí na řadu „Nové kázání pod horou“, „Úvaha o dobru a zlu“ a rozsáhlá práce s názvem „Homilie na nedělní a sváteční Evangelia“. Mezi dalšími jmenujme ještě jeho nezapomenutelný opus s názvem „Ochridský prolog“, ve kterém na více než tisíce stranách sepsal úchvatné životy svatých, doplněné duchovními poučeními. Při svém pobytu ve vězení napsal „Prosebný kánon a modlitby k Přesvaté Bohorodici“ a „Tři modlitby ve stínu německých bajonetů“. Na sklonku svého života dopisuje již v Americe „Život svatého Sávy“, „Žeň Páně“, dále „Kasijánu“ (kajický příběh) či „Jediného Lidumila“, knihu, která byla publikována až posmrtně.

* zadužbina je srbské specifikum, jedná se o kapli či chrám, ve které se lid modlí za duši toho, kdo ji dal postavit

*podle Života svatého Nikolaje Velimiroviče
(srbské, ruské a anglické předlohy)
a dalších pramenů připravili
o. diákon Marek Malík a Michal Dvořáček*

Pilátova pravda

O jaké spravedlnosti to mluvíš? Zdali nám Bůh nedává každodenně stokrát více, než mu můžeme kdy vrátit? A on si nestěžuje na nevrácené dluhy. O jakých zákonech to mluvíš? Kdo není schopen plnit byť jen minimum povinností, jež ukládají zákony, ten se nemůže nazývat ani občanem, natož pak hrdinou, a už vůbec ne svatým. Jeruzalémští předáci v čele s Pilátem se budou zodpovídat ne z porušení státních zákonů, ale za ukřižování Boha. Když člověk plní všechny zákony, tehdy může říci: Dospěl jsem do úrovně zvířete, neboť zvíře žije v plném souladu se zákony pro něj utvořenými. Kdo však nedospěl ani do úrovně zvířete, jak může dospět do úrovně Boha?

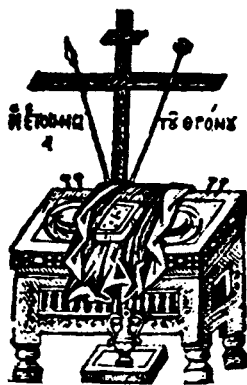
(sv. Nikolaj Velimirovič)

Zamyšlení N. V. Gogola nad Božskou liturgií

Liturgika

V šestém čísle Dobrého pastýře jsme se v liturgické rubrice věnovali výkladu Božské liturgie se zaměřením na její druhou část, tzv. Liturgii katechumenů. Přírozeným pokračováním měl být nyní výklad její závěrečné a současně ústřední části, Liturgie věrných, jejímž vyvrcholením je Eucharistie: Tajemná večeře, při níž dochází k proměnění přinesených darů (chleba a vína) v přecháště Tělo a drahocennou Krev našeho Pána Ježíše Krista. Podobně jako minulý rok, v předvečer postního období, jsme se však rozhodli na chvíli výklad Božské liturgie přerušit a nahradit jej zajímavou úvahou N. V. Gogola (1809 – 1852). Významný ruský spisovatel a zbožný pravoslavný křesťan dokončil v roce 1848, krátce před svým odjezdem do Svaté Země, drobné dílo s názvem „Úvahy o Božské liturgii“. Právě z něho Vám nyní přinášíme krátký úryvek.

Působení Božské liturgie na lidskou duši je značné: děje se viditelně a na očích, před tváří celého světa a současně i skrytě. A jestliže věřící je ve zbožné úctě a vroucně účasten veškerých jejích úkonů a s pokorou plní diákonovy pokyny, dostává se jeho duše do stavu povznesené náлады, Kristova prikázání se mu stávají splnitelnými, jeho Kristovo sladkým a bříme lehkým. Po odchodu z chrámu, kde byl přítomen božským hodům lásky, dívá se na všechny jako na své bratry. Věnuje-li se svým každodenním povinnostem ve službě, v rodině nebo kdekoli jinde, uchovává si bezděčně ve své duši vznešený rys láskyplného obecenství s lidmi, přinesené z nebes Bohočlověkem. Mimovolně se stává milosrdnějším a laskavějším k podřízeným. Pokud je on sám ve vztahu podřízenosti k jinému člověku, podrobuje se ochotněji a laskavěji, jako by se podroboval samému Spasiteli. Vidí-li někoho prosit o pomoc, jeho srdce je více než kdy jindy ochotno pomáhat, cítí větší radost, s láskou dává nemajetnému. Pokud sám nic nemá, s vděčností přijímá sebemenší dárek: jeho dojaté srdce se ztrácí v pocitu vděčnosti a za svého dobrodince se modlí s takovou oddaností jako nikdy předtím. A všichni, kteří pozorně naslouchali Božské liturgii, jsou ve styku s lidmi družnější, přívětivější a pokornější ve všem svém konání. A proto každému, kdo se chce měnit a stávat se lepším, je třeba, aby co možná nejčastěji navštěvoval Božskou liturgii a pozorně naslouchal: Božská liturgie člověka nepozorovaně přetváří a formuje. A jestliže dosud nedošlo k úplnému rozkladu společnosti, jestliže lidé k sobě nechovají nesmiřitelnou nenávist, je skrytou příčinou toho Božská liturgie, která člověku připomíná svatou nebeskou bratrskou lásku. A proto, kdo se chce utvrdit v lásce, musí být podle svých možností co nejčastěji přítomen hodům lásky s bázní, vírou a láskou. A pokud cítí, že není hoden přijímat do svých úst samého Boha, jenž je všecek láska, ať tedy alespoň přihlíží tomu, jak přijímají jiní, aby se pozvolna stával každým týdnem lepším a dokonalejším.

Nepopsatelně významný může být vliv Božské liturgie v případě, že jí člověk naslouchá s úmyslem uvádět v život to, co slyšel.

Božská liturgie učí všechny stejně, stejně působí na všechny články řetězu, všem říká totéž, i když ne stejným jazykem, všechny učí lásce, která je pojítkem mezi lidmi, skrytou pružinou v š e h o, co se harmonicky pohybuje, je pokrmem a životem všeho.

Jestliže Božská liturgie mocně působí na ty, kteří jsou jejímu konání pouze přítomni, o co mocněji pak působí na samotného jejího vykonavatele, tedy na kněze. Pokud ji sloužil zbožně, v bázni, víře a lásce, celý se tím již očistil: podobně jako nádoby, které se pak již k ničemu nepoužijí. Naplní-li celý tento den plněním úkolů své pastýřské povinnosti, ať mezi členy své rodiny nebo mezi svými farníky, kteří jsou taktéž jeho rodinou – bude se v něm odrážet sám Spasitel. Ve všech jeho činech bude působit Kristus; Kristus bude mluvit i v jeho slovech. Bude-li se snažit o smíření nepřátel, bude-li usilovat o milosrdenství silného vůči slabému nebo o obměkčení zatvrzelého nebo bude utěšovat zkormoučeného či posilovat toho, kdo byl donucen k trpělivosti, nebo konat cokoli jiného – jeho slova získají moc hojivého oleje a budou za všech okolností slovy pokoje a lásky.

z knihy N. V. Gogola

„Úvahy o Božské liturgii“ vybral m.d.

Knížata lidu shlukla se proti Hospodinu a proti Kristu jeho.

Slova bezbožná mluvili proti mně;

Hospodine, Hospodine, neopouštěj mne.

(Modlitební píseň velkopáteční, hlas 8.)

Zakusil jsem, když jsem ztratil pokoru, jak jsem se stal hněvivým. Ale moje duše si pamatovala pokoru Krista a toužila po ní; a tak jsem začal prosit Boha, aby mi odpustil, očistil mne od hrdosti a dal mi utišení. A tak když moje duše začala nenávidět hřích, Duch Svátý mne naučil neustálé modlitbě a lásce. Když jsem poznal, nakolik Bůh miluje svůj lid, a především zesnulé, začal jsem za ně každý večer prolévat slzy. Bylo mi nesmírně líto, že se lidé sami od-cizují tak Milostivému Bohu. Jednou jsem proto řekl svému duchovníkovi: „Je mi líto lidí, kteří se mučí v pekle, každou noc se za ně modlím, a moje duše je tak smutná, že je mi líto dokonce i bě-sů.“ Můj duchovník mi odpověděl, že tato má modlitba pochází od Boží blahodati.

(ctih. Siluán Athonský)

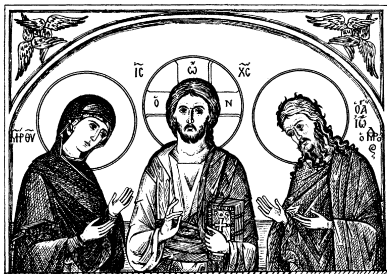
Pokračováním a naplněním Božího zjevení započatého Starým zákonem je utělení, život, utrpení, vzkříšení a nanebevstoupení Božího Syna, jak nám o něm podává zprávu Nový zákon. Jedním z ústředních bodů starozákonního Zjevení bylo sdělení vlastního Božího Jména. Na tyto základy potom navazuje Nový zákon zjevením Boha jako Trojice – Otce, Syna a Svatého Ducha. Bůh se stal člověkem a jako člověk přijal i lidské jméno.

Svět Starého zákona

Jméno Ježíš

Křesťanem je ten, kdo vyznává jediného Boha ve Svaté Trojici a Ježíše Krista jako Pána, Spasitele, Mesiáše – Syna Božího. Stejně jako ve Starém Zákoně zjevil Bůh své vlastní jméno svému vyvolenému národu – Židům, pro nás křesťany poslal svého Syna, aby se stal člověkem a skrze něho jsme my měli přístup k Bohu.

Už v okamžiku, kdy je narození Mesiáše ohlašováno, hovoří prorok o tom, že Mesiáš dostane jméno. Jméno v kontextu hebrejského myšlení označuje podstatu toho, kdo jej nosí. A tak v knize proroka Izaiáše čteme: „*Hle, panna počne a porodí syna a dá mu jméno Immanuel.*“ (Iz 7,12) Tuto pasáž skoro doslovně opakuje evangelista Matouš, který ji jasně označuje za předpověď narození Mesiáše – Krista. Matouš popisuje Narození Páně i jiné události z jeho života, právě s ohledem na prorocké předpovědi o Mesiáši – jeho evangelium (radostná zvěst) byla podle všeho přednostně určená židokřesťanům, kteří dobře znali Zákon a proroky a kteří z těchto důkazů a indicií jasně poznávali Ježíšovo mesiánské poslání. *To všechno se stalo, aby se splnilo, co řekl Hospodin ústy proroka: Hle, panna počne a porodí syna a dá mu jméno Immanuel, tj. přeloženo „Bůh s námi“.* (Mat. 1, 23)

Kdybychom uvažovali stejně jako dnešní ateistická společnost, mohli bychom říci, že v tomto bodě se předpovědi proroků nevyplnily – dítě bylo přece pojmenováno jinak. Ale stačí si připomenout, co jméno znamenalo (a stále znamená) pro věřícího Žida: označení podstaty věci. Jméno Immanuel tedy označuje, že v osobě takto označené je s lidmi Bůh. Boží logika jde ale snad ještě do větší krajnosti – nejen že se Bůh stává člověkem a přebývá s námi (Immanuel – S námi Bůh), což je samo o sobě nepředstavitelně velkým a nepochopitelným darem, ale navíc je ještě podřízen zákonům. Dítě, narozené Panně Marii v daném historickém okamžiku, „*když byl v Sýrii místodržitelem Quirinus*“, v lidské rodině, jejíž hlavou byl „*Josef z domu Davidova*“, bylo podřízeno Zákonu a osmý den po narození obřezáno – při obřizce dostává chlapec jméno Ježíš, jak bylo ostatně zvěstováno Bohorodici již při jeho početí.

Ježíš, v hebrejské podobě Ješúa nebo Jósúa, znamená totiž „*Bůh spasí*“ nebo „*Bůh je spása*“. Toto jméno nebylo v Izraeli nijak neobvyklé, nakonec

i mezi starozákonními postavami jsou dvě, které nosí toto jméno. Vinou přeladů se tato shoda v češtině i jiných jazycích bohužel ztrácí. Vždyť oba tito spravedliví svým životem, skutky a učením na Krista odkazovali a předpovídali Jeho příchod – i svým jménem.

Prvním byl nástupce Mojžíšův, kterého známe pod jménem Jozue, syn Núnův. Podobně jako Jozue uvedl svěřený lid, který vyšel z domu otroctví (Egypt), do místa časného odpočinutí (Země zaslíbená – Izrael), vyvedl Ježíš Kristus svůj lid ze smrti k životu a připravil mu místo věčného odpočinutí.

Druhého pak známe spíše pod „příjmením“ jako Síracha nebo Sírachovce, ovšem jeho celé jméno znělo Ježíš (řecky Jezus) Sirach. Jde o autora jedné z mudroslovných knih Starého Zákona, která nese jeho jméno. Sírachovec jako první hovoří o Boží Moudrosti, kterou pozdější teologové ztotožňují s Logem, Božím Slovem, které se stalo Tělem a přebývalo mezi námi.

Jméno Ježíš, které znamená spásu, bylo napsáno i na svatý Kříž, na kterém Spasitel světa zemřel, a umožnil tak spásu světa...

Pane Ježíši Kriste, smiluj se nade mnou hříšným!

připravil Vladimír Štěpánek

Víra je základem lásky.

Snaž se proto neustále chránit víru, aby semínko lásky, které víra v sobě nese, vyrostlo a přineslo ti radost. Neboť víra sama o sobě, bez lásky a radosti, zůstala by chladnou a neradostnou. Avšak i tehdy, když v tobě láska ochladne a nebude růst a přinášet plody radosti, chraň víru a čekej. Chraň víru, ať by se stalo cokoli. Čekej, aby láska vyrostla z víry, i kdyby to mělo trvat roky. Jestliže ztratíš lásku, ztratíš mnoho, ale když ztratíš víru, ztratíš vše, co máš. Když ztratíš lásku, ztratíš plody stromu, ale když ztratíš víru, ztratíš samotný strom, na kterém plody vyrostly. Stane-li se, že v nějakém roce přestane pole rodit, trpělivý hospodář bude to pole obdělávat s dvojnásobnou trpělivostí, aby v budoucím roce opět zarodilo. Sousedé mu budou radit, aby pole prodal, on však bude mlčet a dál na něm pracovat. Jestliže ani v budoucím roce nevydá pole očekávané úrody, trpělivý hospodář bude obdělávat pole s trojnásobnou pílí. Sousedé mu tehdy budou ještě více radit, aby své pole prodal, ale on bude i nadále mlčet a starat se dál o své dílo. Když pak na třetí rok pole vydá svoji úrodu, radost hospodáře bude trojnásobná. Tehdy se bude radovat hospodář, a sousedé budou mlčet. Kdyby hospodář prodal pole hned po první neúrodě, z čeho by se nakonec radoval?

(sv. Nikolaj Velimirovič)

Malý průvodce Svatou Zemí

Zastavení páté: Jericho a Hora pokušení

Jericho – Elizeovy vody – Fikovník

Město Jericho je velice staré: historická svědecktví je kladou až do třetího tisíciletí před Kristem. Je to první město, se kterým se Izraelité setkali, když překročili Jordán při návratu z Egypta. Podle Starého zákona tehdy rozbili tábor kousek od města, které bylo výborně opevněno, takže se zdálo nemožné dobýt je lidskými silami. Hospodin však slíbil Jozuovi, synu Nunovu, že mu je dá. „*Aj, dal jsem v ruku tvou Jericho, a krále jeho s silnými muži jeho.*“ (Joz 6,2) Na Boží příkaz Jozue uspořádal průvod kolem města, ve kterém šli kněží nesoucí Archu úmluvy. Sedmého dne, „*jakž nejprve uslyšíte hlas trouby, zkřikne všechen lid křikem velkým, i oboří se zeď městská na místě svém, a vejde lid do města, jeden každý proti místu, kdež stál.*“ (Joz 6,5). Tak bylo Jericho dobyto a následně dáno v držení pokolení Benjaminovu. V období králů město zažilo veliký rozkvět, ale římský císař Titus je vyraboval a zbořil. Za byzantského panství zde bylo křesťanské středisko s biskupstvím, ale s příchodem muslimů začalo nové chátrání a úpadek.

Jericho mělo velký význam v životě Krista, který je vícekrát navštívil. Uzdravil zde slepého, který ho žádal o almužnu, a setkal se tu se Zachem, celníkem, který neváhal vylézt do koruny planého figu, jen aby Ježíše spatřil, protože byl malý postavy (Luk 19,3). Tento strom dosud existuje, i když nyní je to už jen prastarý, mrtvý kmen.

Nedaleko stojí krásný chrám zasvěcený proroku Elizeovi, jehož jméno je s městem spjata kvůli zázraku, který zde kdysi učinil. „*Muži pak města toho řekli Elizeovi: Hle, nyní byt v městě tomto jest výborný, jakož, pane můj, vidíš, ale vody jsou zlé a země neúrodná. Tedy*

řekl: Přineste mi nádobu novou, a dejte do ní soli. I přinesli mu. A vyšed k prameni těch vod, vsypal tam sůl a řekl: Takto praví Hospodin: Uzdravuji vody tyto, nebude více odtud smrti, ani nedochůdčete. A tak uzdraveny jsou ty vody až do dnešního dne, vedle řeči Elizeovy, kterouž byl mluvil.“ (2 Král 2,19-22).

Nyní město leží v úrodné oblasti; je to skutečná oáza v srdci Judeje. Každoročně zde sklízejí bohatou úrodu ovoce a zeleniny.

Hora pokušení neboli Čtyřicátnice

Severozápadně od Jericha se tyčí mohutná hora, které se říká Hora čtyřiceti dnů, protože se na ní Pán po tuto dobu postil, a když zlačněl, pokusil se ho ďábel svést, aby ho odvrátil od jeho budoucího poslání.

„*Tehdy vyveden byl Ježíš od Ducha na poušť, aby pokoušen byl od ďábla. A postiv se čtyřicet dnů a čtyřicet nocí, potom zlačněl. A přistoupiv k němu pokušitel, řekl: Jsi-li Syn Boží, řekni, ať kamení toto chlebové jsou. On pak odpovídaje řekl: Psáno jest: Ne samým chlebem živ jest člověk, ale každým slovem, kteráž vychází z úst Božích. Tehdy pojal ho ďábel do svatého města, a postavil ho na křídle chrámu. A řekl mu: Jsi-li Syn Boží, spust' se dolů; nebo psáno jest, že andělům svým přikázal o tobě, aby tě ostříhali, a na ruce uchopí tě, abys o kámen nohy své neurazil. I řekl mu Ježíš: Zase psáno jest: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého. Opět pojal ho ďábel na horu vysokou velmi, a ukázal mu všechna království světa i slávu jejich. A řekl jemu: Toto všechno tobě dám, jestli padna, pokloníš se mi. Tehdy řekl mu Ježíš: Odejdi ode mne, Satane; neboť psáno jest: Pánu Bohu svému se klaněti a jemu samému sloužiti budeš. Tehdy opustil ho ďábel,*

Když se Bohočlověk postil v poušti, nepřítel Satan chtěje ho uvést v pokušení ukázal mu kameny, aby je proměnil v chléb, neboť měl hlad; přivedl ho na horu a ukázal mu království světa řka:

Pokloníš-li se přede mnou, dám ti je. A Kristus mu odpověděl: JEN PŘED BOHEM SAMÝM BUDEŠ SE KLANĚTI.

a aj, andělé přistoupili a sloužili jemu.“ (Mat 4,1-11)

Dnes stojí na jihovýchodním svahu hory pravoslavný monastýr Pokušení. Je postaven na nepřístupném místě ve výšce 492 metrů nad hladinou Mrtvého moře a historická svědectví umísťují jeho vznik do sedmého století. Od roku 1874, kdy se stal majetkem Bratrstva svatého Hrobu, byl opraven a zkrášlen a byla k němu postavena pohodlnější cesta. Tato stavba, přilepená ke skále nad propastí, je velmi rázovitá. Chrám je rozdělen na dvě části a většinu jeho zastřešení tvoří skalní převis. Rozměry má 10,7 na 7 metrů. Napravo od něj stojí na skalisku kaple Pokušení, kam byl Pán ďáblem přenesen. Můžeme zde spatřit přímo kámen, na kterém seděl, když vzdoroval ďábovým nástrahám. Vý-

hled z monastýru je velkolepý: lze pozorovat Jordán, Mrtvé moře, poušť a Jericho, utopené v zeleni. Současnou stavbu dal postavit archimandrita Abrahám Peloponésý, který se zároveň zasloužil i o to, aby bylo místo zpřístupněno poutníkům.

Modlitba Ježíšova v učení svatých a bohonosných Otců

Přístupme blíže a vyslechněme si moudrá poučení svatých Otců a asketů Pravoslavné církve o umění ze všech umění největším; o duchovní činnosti, nejnižší a nejvyšší ústroj církevního života – o modlitbě. Budeme se zabývat tzv. „modlitbou Ježíšovou“, jejíž název je přejat z ruského „molitva Iisusova“, doslovného překladu řeckého „euché Iesou“. Tradičně má toto znění: „Pane Ježíši Kriste, Synu Boží, smiluj se nade mnou hříšným.“ Vděčíme za ni svatým Otcům a jejich praktickému a zcela hodnověrnému modlitebnímu úsilí, jež mnohým z nich získalo nevypravitelnou nebeskou odměnu. Jejich autentický duchovní plod máme, na rozdíl od prarodičů v Ráji, okusit a sytit se jím neustále... V Novém zákoně je zmíněno jediné jméno, skrze které mohou být lidé spaseni – jméno Pána Ježíše Krista. Jen si poslechněme bohohlasého apoštola Pavla, když vyučoval umění modlitby: „Neb každý, kdožkoli vzýváti bude jméno Páně, spasen bude.“ (Řím 10,13) A na dalším místě Svatého Písma dodává: „A není v žádném jiném spasení (kromě Krista), neboť není jiného jména pod nebem, daného lidem, skrze něž bychom měli být spaseni.“ (Sk 4,12) Nutno připomenout též literární pramen, v němž se zrcadlí tato téměř dvě tisíciletí stará tradice sv. Otců. Kniha s názvem Filokálie, tedy „láska k dobru“, či možná výstižněji „láska ke krásě“, je antologií textů církevních Otců a praktikujících autorů-hesychastů¹, které sv. Nikodém Svatohorec a sv. Makários Korintský posbírali v klášterních knihovnách na Sv. Hoře Athos v Řecku a vydali r. 1782 v Benátkách v řeckém jazyce. Tuto učebnici modlitby pak sv. Paisij Velickovskij, ruský mnich, žijící později v rumunské Moldávii, přeložil do staro-

1 Hesychasté (z řec. slova „isychia“ – klid) jsou ti, kteří usilují o vnitřní modlitbu, snaží se dosáhnout ztišení všech smyslů a vnitřní pokoj; hesychie je cesta mlčenlivé modlitby srdce.

slovenštiny, jež vyšla o jedenáct let později v Moskvě pod titulem Dobrotoljubije.

Svatí Otcové radí, jakým způsobem získat vnitřní modlitbu. Uvádějí následující tři prostředky:

- 1) časté vzývání jména Ježíše Krista**
- 2) soustředění na toto vzývání**
- 3) ponoření se do vlastního nitra nebo, jak se vyjadřují svatí Otcové, ponoření mysli do srdce**

Sv. Symeon Nový Teolog vykládá metodu vstupu do srdce takto:

„Třetí způsob modlitby je skutečně krásný a nepopsatelný a pro ty, kteří jej neznají z vlastní zkušenosti, se zdá nejen nesrozumitelný, ale dokonce nemožný. A skutečně, v naší době se lze s tímto způsobem modlitby setkat u nemnohých, přestože jím lze zničit úklady a lsti, jaké užívají jen démoni, aby odvedli mysl k mnohým a rozličným myšlenkám. Při tomto způsobu může mysl, od všeho osvobozená, bez obtíží sledovat myšlenky, které přinášíjí démoni, pohodlně je odehnat a přinášet tak Bohu svoje modlitby s čistým srdcem.“

Sv. Symeon dále vysvětluje podmínky úspěchu v tomto způsobu modlitby: dokonalou poslušnost, strážení svého čistého svědomí ve vztahu k Bohu, k lidem i k věcem. Ukládá dělat vše tak, jako bys byl před Boží tváří. A pokračuje: „Když tak jednáš, urovnáváš si pravou stezku, na níž nezabloudíš, k třetímu způsobu modlitby. Ten je následující: Mysl ať stráží srdce v tu dobu, kdy se modlí, a ať se stále pohybuje uvnitř něho. A odtud, z hloubi srdce, ať vysílá modlitbu k Bohu. V tom je vše: Snaž se, dokud neucítíš Pána. Když nakonec mysl tam uvnitř srdce zakusí a srdcem pocítí, jak dobrý je Pán, tehdy se už nebude chtít ze srdce vzdálit. Tehdy řekne, tak jako sv. apoštol Petr: *„Je dobré, že jsme zde.“* A už vždycky zůstane hledět tam, dovnitř srdce, bude se tam stále vracet a odhánět všechny myšlenky zasévané ďáblem.“

Těm, kteří o té věci nemají žádné ponětí a neznají ji, se z velké části zdá poněkud namáhavá a násilná. Ale ti, kteří zakusili slast, kterou působí, a těšili se jí v hloubi svého srdce, ti říkají se sv. Pavlem: *„Kdo by nás mohl odloučit od lásky Kristovy?“* (Řím 8,35). Svatí Otcové, když slyšeli Pánova slova, že *„ze srdce vystupují špatné myšlenky, vraždy, cizoložství, smilství, krádeže, křivá svědectví, rouhání... věci, které člověka poskvřňují“* (Mat 15,19-20), a slyšeli také, jak na jiném místě Evangelia se nám přikazuje očišťovat *„vnitřek číše“*, aby byl *„čistý i vnějšek“* (Mat 23,26), zanechali veškeré jiné duchovní činnosti a zcela se oddali té jediné, tj. strážení srdce, v přesvědčení, že touto činností získají všechny ctnosti, zatímco bez ní nemohou prospět ani v jedné. Všichni se v ní cvičili a psali o ní. Kdo chce, ať čte jejich spisy, ať si přečte, co o tom

„Spasiteli náš, jenž jsi nad zlem zvítězil, já služebník tvůj a tvor tvůj, osvobozen od věčné smrti, přináším tobě chvalozpěv.

Ty, jenž jsi nevýslovně milosrdný, vysvobod' mne od všelikých béd, abych vzýval tebe: Ježíši, Synu Boží, smiluj se nade mnou.“

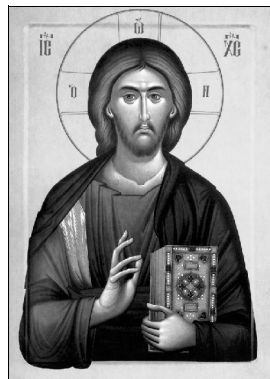
(1. kondak z Akathistu k Pánu Ježíši Kristu)

napsal Marek Poustevník, co řekl Jan Klimak, ctihodný Hesychios, Filotej Sinajský a jiní.“

Další z velkých asketů, **sv. Řehoř Sinajský**, vykládá učení o vnitřní modlitbě srdce a o způsobu návyku na ni následovně:

„Když přijmeme ducha života Ježíše Krista, čistou modlitbu v srdci, měli bychom s Pánem rozmlouvat jako cherubíni. Avšak my nechápeme velikost, čest a slávu milosti znovuzrození a nestaráme se o to, abychom duchovně rostli plněním přikázání a dosáhli stavu nazírání mysli. Zůstáváme nedbalými, čímž upadáme do špatných návyků a řítíme se do propasti necitelnosti a temnoty. (...) Pokud někdy projevíme lítost a začneme plnit přikázání, plníme je pouze vnějškově, a ne duchovně, a tak odvykáme duchovnímu životu, že jeho projevy u druhých se nám jeví jako nepravost a faleš. Tak až do smrti zůstáváme mrtví duchem, nežijeme a nejednáme v Kristu a nepotvrzujeme ten výrok, že zrozené v Duchu musí být duchovní. Ale tím se neztrácí to, co jsme přijali ve svatém křtu, pouze zahrabává, jako nějaký poklad do země. Moudrost a věčnost však vyžadují postarat se o to, abychom ho otevřeli a učinili jasným. Jak? K tomu vedou následující dva způsoby: Za prvé se tento dar otvírá velmi obtížným plněním přikázání, a to tak, nakolik plníme přikázání, natolik nám tento dar odhaluje svůj jas a lesk. Za druhé se vyjevuje a otvírá **neustálým vzýváním Pána Ježíše**, nebo, což je totéž, neustálým pamtováním na Boha. První prostředek je mocný. Ale druhý je mocnější, a to tak, že i první od něho získává svou plnou sílu. Proto, chceme-li upřímně odhalit v nás skryté sémě milosti, hleďme co nejdříve přivyknout srdečnímu cvičení a mít v srdci pouze tuto modlitbu, bez vidění a představitivosti, dokud ona nezahřeje naše srdce a nerozpálí ho nevýslovnou láskou k Pánu.

Tuto modlitbu srdce lze konat dvojím způsobem: Někdy mysl předchází a přimyká se k Pánu neustálou připomínkou v srdci. Jindy modlitba postupuje zpočátku sama plamenem radosti, přivádí mysl do srdce a vede ji k vzývání Pána Ježíše a k pokornému prodlévání před ním. V prvním případě se modlitba začíná projevovat po potlačení vášní plněním přikázání, vroucností srdce, získanou usilovným vzáváním Pána Ježíše. Ve druhém duch přivádí mysl k srdci, upevňuje ji v nitru a odvrací ji od obyčejného přemítání...

Činná modlitba srdcem i myslí se koná takto: Sed' na stoličce, na píd' vysoké. Sved' svoji mysl z hlavy do srdce, přidrž ji tam a odtud vzývej myslí a srdcem: Pane Ježíši Kriste, smiluj se nade mnou! Zadržuj při tom dech, abys nedýchal příliš hlučně, protože to může rozptylovat mysl. Uvidíš-li přicházet myšlenky, nevěnuj jim pozornost, i kdyby byly prosté a dobré, a nejen světské a nečisté. Když budeš uzavírat mysl v srdci a vzývat Pána Ježíše často a trpělivě, brzy takové myšlenky zničíš a vykořeníš, neviditelně je porazíš božským jménem. Svatý Jan Klimak říká: Ježíšovým jménem pobíjej vojsko. Není silnější zbraně než tato, ani na nebi, ani na zemi...“

z Poučení svatých Otců o vnitřní modlitbě srdce připravil m.d.

V předešlém článku jsme krátce představili vnitřní modlitbu srdce, jinak též známou jako „Modlitba Ježíšova“, a ukázali v něm způsob, jak jí dosáhnout ve shodě s učením svatých Otců. Tato modlitba, jejímž působením a s pomocí Boží vítězíme nad vášněmi a přibližujeme se do Boží blízkosti nakolik je to člověku možné, je však v příkrém protikladu s duchovní zkušeností fakíra, o němž se vám nyní chystáme vyprávět. Fakír při své kontemplaci, s níž mocně působil i na nejbližší okolí, dosahoval pozoruhodných vidění a prazvláštních obrazů, jež budily pocit reality. Svatí Otcové nás však všichni bez rozdílu nabádají, abychom se při modlitbě vyvarovali „vidění a představivosti“, „nerozptylovali ničím svoji mysl“ a konečně, abychom „uvidíme-li přicházet nějaké myšlenky, nevěnovali jim pozornost“. K tomu všemu nám může napomoci zase jen modlitba, budeme-li se jí věnovat s pokorou, neboť „Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává svoji blahodat“ (Jak. 4,6). Sílu modlitby Ježíšovy dokazuje i příhoda, zapsaná archimandritou Nikolajem Drobjazvinem (†1924), misiónářem v Číně, Indii a Tibetu, který se věnoval problémům okultismu. Došlo k ní někdy před r. 1900.

Neznámý svět víry

Fakírovův zázrak a modlitba Ježíšova

Za nádherného tropického rána se náš parník brázdící vody Indického oceánu pomalu blížil k ostrovu Cejlon. Cestující, z větší části Angličané, plavící se se svými rodinami na místo služby anebo za záležitostmi indických kolonií, dychtivě napínali zrak vstříc onomu kouzelnému ostrovu, který tak dobře znali z vyprávění a z různých pohádek už od dětství.

Konečně se na obzoru objevil jeho matný obrys. Učili jsme omamnou vůni stromů, která s každým závanem lehkého větru postupně silila. Z obrysu se stalo něco jako bleděmodrý oblak, který rostl čím dál víc, až jsme nakonec mohli rozeznat domky rozhozené po břehu, vznešené palmy vystupující ze zeleně i pestrý zástup domorodců očekávajících přistání parníku. Cestující se seznámili už ve městě. Teď se na palubě smáli, živě mezi sebou rozmlouvali a kochali se nádhrou pohádkového ostrova, který se před nimi objevil.

Parník se pomalu chystal přirazit ke břehu v přístavním městě Colombo, kde se měl zásobit uhlím. Pasažerů tak měli dost času, aby se šli podívat na břeh, avšak bylo takové horko, že se jich většina rozhodla zůstat na lodi, dokud denní výheň nevystřídá příjemně vlahý večer. V čele všehovšudy osmičlenné skupiny, ke které jsem se přidal i já, stanul plukovník Elliot. V Colombu byl již dříve a znal dobře město i okolí. Navrhl nám: „Dámy a pánové! Nechtěli byste navštívit jednoho ze

zdejších kouzelníků, fakíra, který žije několik mil za městem? Možná že uvidíme něco zajímavého.“ Všichni přijali lákavou nabídku s nadšením.

Už se stmívalo, když jsme nechali za zády dusné ulice města a rozjeli se po nádherné cestě napříč džunglí, která se celá třpytila milióny světlušek. Ke konci se cesta najednou rozšířila a před námi se rozprostřela malá mýtna, ze třech stran obklopená džunglí. Na jejím okraji stála chýše zastíněná vysokým stromem. Vedle chýše hořel ohýnek a u něj seděl se zkříženými nohama hubený stařec s turbanem na hlavě a nespouštěl ztrnulý pohled z plamene. I při našem hlučném příchodu zůstal sedět naprosto nehnutě a nevěnoval nám nejmenší pozornost. Odněkud ze tmy se vynořil chlapec, přistoupil k plukovníkovi a něco se ho tiše otázel. Za chvíli pak přinesl několik stoliček a naše skupinka se rozesadila do půlkruhu kolem ohně, ze kterého stoupal vonný dým. Stařec seděl stále v téže poloze, vypadalo to, že si nikoho a ničeho nevšímá. Vyšel měsíc. V noční tmě se rozléval jeho přízračný svit a přidával všemu fantastické obrysy. Mlčeli jsme a čekali, co se bude dít.

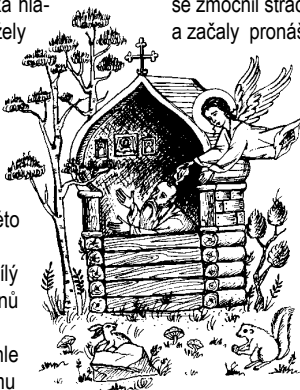
„Podívejte! Podívejte, tam, na stromě!“ zašeptala pojednou vzrušeně slečna Mary.

Všichni jsme se otočili směrem, kam ukazovala. Zdálo se, jako by se celá mohutná koruna stromu, pod níž seděl fakír, dala do pohybu a pomalu plula v měkkém měsíčním světle. I celý strom

se postupně rozpíjval, jeho obrysy byly stále méně zřetelné, jako by přes něj neviditelné ruce přehazovaly vzdušný závoj, který byl postupně stále hmotnější. Brzy před našimi ohromenými zraky vystala neobyčejně zřetelně mořská hladina. Vlny běžely ke břehu, narážely na něj s jemným pleskotem a zase ustupovaly, zanechávající za sebou bílé chomáče pěny. Po nebi, které teď bylo jasné modré, se vznášely lehké obláčky. V úžasu jsme nebyli schopni odtrhnout pohled od této fantastické podívaně.

To už se ale v dálce objevil bílý parník. Z jeho dvou velikých komínů se valil temný dým.

Parník se napříč vlnám rychle blížil k nám. Ke svému nesmírnému údivu jsme v něm poznali loď, na které jsme přicestovali do Colomba. Když jsme si na zádi přečetli jeho jméno – Luisa – zvýrazněné zlatým písmem, proběhl mezi námi šepot. Nejvíce ze všeho nás však překvapilo, že jsme na palubě spatřili sami sebe. Musím připomenout, že v té době neuplynulo ještě ani deset let od vynálezu kinematografu, a tady na Cejlonu o něm nikdo zdaleka ani neslyšel. Něco podobného bylo proto tehdy nepředstavitelné. Každý mohl na palubě parníku uprostřed smějících se a rozmlouvajících cestujících rozeznat i sám sebe. Obzvlášť pozoruhodné mi připadalo, že jsem viděl jakoby z ptáčích perspektivy nejen sebe, ale celou palubu – ostatní cestující i námořníky, kteří pracovali na druhé straně lodi, kapitána v jeho kajutě i všeobecného mazlíčka, opičku Kelly, jak si na středním stěžni pochutnává na banánech. Něco takového prostě nebylo možné. I mí spolucestující byli silně vyvedeni z míry tím, co viděli. Své pocity vyjadřovali tichými výkřiky a vzrušeným šeptáním.

Úplně jsem tehdy zapomněl, že jsem kněz a mnich a že se sotva hodí, abych se účastnil podobné podívaně. Až jsem náhle pocítil, jak mi rychle a bolestivě zatlouklo srdce. Celé mé bytosti se zmocnil strach. Mé rty se samy od sebe pohnuly a začaly pronášet modlitbu: „Pane Ježíše Kriste,

Synu Boží, smiluj se nade mnou hříšným!“ Pocítil jsem okamžitou úlevu. Jako by ze mne začaly spadat neviditelné řetězy, kterými jsem byl spoután. Má modlitba se stala soustředěnější a spolu s ní se vrátil i můj duševní klid. Díval jsem se dál na strom, ale vidění se najednou, jakoby zánvanem větru, zamlžilo a rozplynulo. Neviděl jsem už nic zvláštního, jen mohutný strom ozářený měsíčním světlem a fakíra sedícího pod ním. Mí spolucestující zatím dále vyprávěli o svých dojmech a hleděli na něco, co už pro mne neexistovalo.

Tu se však začalo něco dít s fakírem. Upadl na bok a polekaný chlapec se rozběhl k němu. Bylo po seanci. Diváci, na které všechno, co viděli, hluboce zapůsobilo, vstali a začali si živě vyměňovali dojmy. Necháпали, proč celá podívaná tak najednou a nečekaně skončila.

Chlapec vysvětlil, že fakír je unavený. Ten už mezitím zase seděl se skloněnou hlavou a ani teď si přítomných vůbec nevšímal.

Už na odchodu jsem se bezděky ohlédl a v tu chvíli se mne zmocnil tak nepříjemný pocit, že jsem se až zachvěl. Fakír se na mne díval pohledem plným nenávisť. Naše oči se setkaly jen na okamžik, stařec poté opět zaujal svou obvyklou polohu. Ale i ta krátká chvíle mi stačila, abych pochopil, čím mocí se uskutečnil tento „zázrak“.

*z knihy „Něpoznannýj mir věry“
přeložila Marie Zavřelová*

**„Tuto modlitbu by se měl modlit každý, nejen mniši, ale i lidé ve světě.
Není to nic složitého a nedostižného, ale naopak věc zcela prostá.
Modlitba Ježíšova sama o sobě není nějak zázračná, ale je jako každá
jiná krátká modlitba – vyjadřuje se slovy, tedy navenek.
Ale může přejít do mysli i do srdce...“**

(sv. Theofan Zatvorník)

Život, skutky a moudrá poučení starce Porfýria, současníka starce Paisije Svatohorce, s nímž ho pojí prostředí Sv. Hory Athos, kde oba strávili značnou část svého života, patří dnes v Řecku k nejčtenější duchovní literatuře. O tom, jaký starce Porfýrios byl, svědčí dobře řecká kniha „Život a slova“, jež ho představuje i širší veřejnosti. Dejme se nyní poučit i my...

Z poučení starců

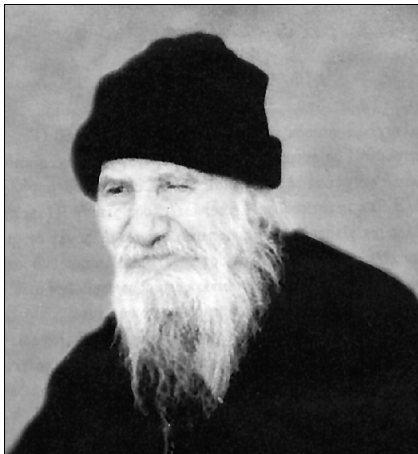
Starce Porfýrios Kavskyvita

(1906 – 1991)

I. Život

Ctihodný starce Porfýrios, světským jménem Evangelos Bairaktaris, se narodil 7. 2. 1906 na řeckém ostrově Evia v rodině zbožných rodičů Leonida a Heleny. Jeho otec byl žalmistou v místním chrámu a osobně se znal se sv. Nektáriem Eginským (+ 1921). Rodina starce Porfýria byla početná. Rodiče byli chudými zemědělci a často měli problémy s obživou. Tatínek starce Porfýria musel proto odjet za prací do Ameriky, kde pracoval na stavbě Panamského průplavu. Malý Evangelos se narodil jako čtvrté z celkem pěti dětí rodu Bairaktarisů. Již jako malý chlapec musel tvrdě pracovat, a sotva ukončil první třídu základní školy, začal pást na horách ovce. Bylo mu teprve osm let, když byl poslán za prací k příbuzným, kteří vlastnili obchod v athénském přístavu Pireu. Po setkání s jedním mnichem ze sv. Hory sám zatoužil stát se mnichem, tajně proto opustil práci v obchodě a odjel do Zahrady Přesv. Bohorodice, jak se Sv. Hoře říká. Chtěl se podobat, jak později přiznal, sv. Janu Kalyvitovi, jehož život často četl a měl ho obzvláště rád. Na cestě za svým snem se zastavil v kelii sv. Georgia Kavskyvita, kde až do svého odchodu ze Sv. Hory žil jako poslušník dvou starců, bratrů Pantelejmona, jenž byl současně jeho duchovním otcem, a Joanikia. S velkou láskou a duchem odevzdánosti se podřizoval duchovním radám svých starců, kteří byli, jak často říkával, velmi přísní. Ve věku 14 let se stal mnichem a přijal jméno Nikitas. Po dalších dvou letech přijal velkou schimu a spolu s ní dostal od Boha velké dary: starce měl dar prozřetelnosti a neustálé modlitby. Poté, co mladý Porfýrios dosáhl 19 let, velmi vážně onemocněl, a definitivně musel ze zdravotních důvodů Sv. Hory opustit. Vrátil se tedy zpět na ostrov Eviu a usídlil se v klášteře Levkon, zasvěceném sv. Charalampiovi. O rok později jej vладыka Porfýrios ze Sinaje vysvětil na kněze a dal mu své jméno:

Porfýrios. Na témže místě se starce ve svých pouhých 22 letech stal i zpovědníkem. Další tři roky svého života prožil v opuštěném klášteře sv. Nikolaje na Evii. V roce 1940, před započatím 2. světové války, se přestěhoval do Athén, kde působil jako kněz a duchovní na Athénské poliklinice. Jak sám vyprávěl, prožil zde celých 33 let, které prošly jako jeden den, v neustálé péči o duchovní zdraví svých pacientů, kterým den co den poskytoval útěchu v jejich nemoci. Od roku 1955 žil na předměstí Athén, staral se o kousek zemědělské půdy, a nadále vykonával své kněžské poslání. V létě v roce 1979 začal pracovat na uskutečnění svého dlouholetého snu: založení kláštera Proměnění nedaleko Athén. Přestože byl již velmi nemocen a téměř oslepl, na sklonku jeho života, v roce 1990, se tento sen stal skutečností. V posledních letech života se pomalu připravoval na svůj odchod k nebeskému Otcovi. Velmi si přál odejít zpět na Sv. Horu Athos, do prostředí své milované Kavskyvie, aby odevzdal svoji duši Kristu tam, kde dříve tiše žil, skrytý před světem. Jeho blízcí často slyše-

li, jak praví: „Snažím se, abych aspoň nyní, když jsem zestárl, mohl na své Hoře zemřít.“ A vskutku, časně zrána 2. 12. 1991 předal ve své kavokalyvitské kelii blažený starc Porfýrios svoji smířenou duši Pánu, nepřestávaje opakovat slova Kristovy velekněžské modlitby: „Aby všichni byli jedno...“, slova, která tolik miloval a často opakoval.

II. Slova

Nade vším panuje láska

Láska ke Kristu nezná hranic, stejně tak láska k bližnímu. Láska by měla vždy a vším prozářít, až na kraj světa. Kdysi jsem chtěl odejít a žít spolu s hippies v Matala (město na řeckém ostrově Kréta) – samozřejmě aniž bych se dopouštěl hříchu –, abych jim ukázal Kristovu lásku, jak velká je, a jak by je mohla změnit, celé jejich životy proměnit. Nade vším totiž panuje láska. Ukážu vám to na jenom krásném příkladu.

Žil jednou jeden asketa, který měl dva poslůníky. Velmi se snažil, aby získali nějaký užitek, chtěl je učinit dobrými lidmi. Měl však stále jisté obavy z toho, zda tito dva poslůníci postoupí v duchovním životě, zda v něm dosáhnou nějakého pokroku a zda jsou připraveni pro Nebeské království. Čekal v této věci na znamení od Boha, které však dlouho nepřicházelo. Jednou mělo proběhnout všenoční bdění v chrámu sousedního skytu, který byl od jejich obydli vzdálen několik hodin cesty. Museli podniknout cestu pouští, aby se tam dostali. Starc poslal oba své poslůníky hned z rána napřed, aby dorazili včas a připravili v chrámě vše potřebné. Poslůníci se vydali na cestu, a když urazili značný kus cesty, uslyšeli náhle čísi sténání. Ukázalo se, že jde o nějakého zraněného člověka, který volal o pomoc: „Vezměte mne prosím s sebou,“ řekl jim. „Je zde poušť a nikdo tudy neprojde, aby mi pomohl. Vy jste dva, zvedněte mne a zaveďte mne prosím aspoň do první vesnice.“

„Nemůžeme,“ odvětili mu poslůníci. „Spěcháme, abychom stihli všenoční bdění. Dostali jsme

od starce za úkol vše připravit.“

„Vezměte mne, prosím vás snažně!“ bědoval zraněný. „Jestli mne zde necháte, jistě zemřu, sežere mne divoká zvěř.“

„Nemůžeme,“ trvali na svém poslůníci. „Co máme dělat?“ ptali se jeden druhého. „Musíme přece splnit příkaz našeho starce.“ Poté odešli.

Odpoledne vyrazil na cestu i starc. Šel stejnou cestou a brzy se dostal do míst, kde ležel zraněný. Jakmile jej spatřil, běžel k němu a zeptal se ho: „Co se ti stalo, člověče Boží? Řekni, jak dlouho jsi zde? Neviděl tě nikdo?“

„Ano, viděl,“ odvětil zraněný člověk a dodal: „Ráno tudy prošli dva mniši, ale spěchali, aby stihli všenoční bdění.“

„Já tě vezmu, jen nezoufej,“ utěšoval jej starc.

„Ty nemůžeš, jsi starý, nebudeš mne moci zvednout.“

„Ne, já tě vezmu. Nemohu tě zde nechat.“

„Ale vřdyť mne neunesesh, ani mne nezvedneš.“

„Neboj se, skřím se, ty si vyskočíš na má záda a takto tě pomalu odnesu do nejbližší vesnice. Kousek cesty ujdeme dnes, kousek zítra, společně to zvládneme!“

Ač s obtížemi, přece jen si starc vložil na záda zraněného muže a vydal se s těžkým nákladem na cestu přes rozpálenou poušť. Pot mu stékal po tvářích a starc hlasitě přemýšlel: „Ještě tři dny a dostanu se na místo.“

A jak pokračoval v cestě, zdálo se mu břemeno na zádech stále lehčí a lehčí, až najednou necítil vůbec nic.

Zastavil se proto, otočil, podíval se vzhůru a náhle nad sebou spatřil anděla.

Anděl mu řekl: „Poslal mne Bůh, aby tě uvědomil o tom, že ti dva poslůníci nejsou hodni Nebeského království, neboť nemají lásku...“

*(příště pokračování duchovních poučení starce Porfýria)
z řečtiny přeložila Stefania Fasouli*

Když oplýváme mnohým věděním, chválíme za to Boha. Ale jenom vědění nestačí; je nutné mít v duši plody Ducha Svátého, alespoň malé zrníčko, které ve správný čas vzejde a vydá bohatou úrodu.

(ctih. Siluán Athonský)

Dnešní nahlédnutí do historických análů Hlasu pravoslavi, v nichž jsme pátrali po zajímavých duchovních aktivitách naší farnosti na počátku její existence, nás přivedlo opět ke vzpomínce na sv. vladyku Gorazda, a to hned v obou dnešních krátkých příspěvcích. Nejdříve si přečteme doslovné znění dopisu vladyky Gorazda brněnské obci, doplněný krátkým komentářem jeho předsedy, br. Františka Petržilky, který píše o respektu biskupa Gorazda k menšinovým tradicím některých církevních obcí, včetně té brněnské. V druhém příspěvku se pak dozvíme mnoho zajímavého o vladkově návštěvě Brna v roce 1940 a ještě něco navíc o jeho lásce k maličkým, našim dětem. I druhý příspěvek vyšel z pera br. Františka Petržilky.

Z historie pravoslavi v Brně

T. č. v Praze dne 26. června 1940
„Dovídám se, že Rusové obdrželi výpověď ze školní budovy v Brně, Sušilova, v níž konají bohoslužby. Domnívám se, že by to byl i ušlechtilý i velmi vhodný počín, kdybyste jim nabídli náš chrám, snad za těchto modalit. Jednu neděli by se sloužilo česky, podle nového stylu, druhou neděli církevně-slovansky podle starého stylu, kdyby nechtěli sloužit podle nového. Při obojí bohoslužbě by mohli být aktivně zúčastnění o. Rosák i o. Vaněk, a to tak, že by při českých službách Božích byl starším o. farář (Rosák), při církevně-slovanských by mohl o. farář přenechat místo staršího o. Vaňkovi. Venku na chrámě by mělo být vždy oznámení, zda jsou bohoslužby české, nebo starocírkevně-slovanské (ruské). Doufám, že by se tím církvi za nynějších poměrů prospělo a že by ovšem i návštěvy chrámu stouply. Ale tento podnět nepovažujte za rozkaz, nýbrž právě jen za podnět, předložený k úvaze.

S mnohými pozdravy Váš Gorazd.“

Tento dopis svědčí nejen o tom, že vladyka sledoval život církve v celé republice, nechť meškal kdekoli, ale nad to měl otcovskou péči i o pravoslavné, kteří mu v té době nepodléhali jurisdikčně, poněvadž neměli státní občanství. Přes to však se o ně obával, aby neutrpěli ve svém duchovním životě újmu. Dále svědčí tento dopis o krajní snášenlivosti vladkově. Ačkoli sám zavedl češtinu jako bohoslužebný jazyk, navrhoval nabídnout tehdejší jemu nepodléhající ruské církevní obci náš chrám pro jazykově střídavou bohoslužbu, a to podle obou užívaných stylů, jen aby pomohl bratřím Rusům v nouzi o bohoslužebnou

místnost. Jeho šlechetný podnět se však neuskutečnil, protože ruská obec si vyžádala jinou školní místnost. Konečně svědčí tento dopis také o tom, jak vladyka plně respektoval demokracii v církvi, poněvadž v něm zvlášť připomíná, že jeho námět nemá být posuzován jako rozkaz, a ponechává na vůli církevní obci o něm rozhodnout!

Vladyka Gorazd – přítel maličkých

O lásce vladyky Gorazda k dětem svědčí tato moje vzpomínka. Všem čelným pracovníkům Pravoslavné církve v době okupace je známo, že okupační úřady usilovaly o zrušení srbské jurisdikce nad českou pravoslavnou církví a její podřízení pod jurisdikci arcibiskupa Serafima v Berlíně. Vladyka se však všemi prostředky tomuto rozkazu vyhýbal. Jedním z prostředků bylo také to, že stále měnil pobyt bez udání adresy, čímž značně ztěžoval dozor okupačních úřadů. Dne 22. dubna obdržel jsem od vladyky z Prahy lístek, ve kterém mě žádal, abych mu v Brně zajistil pokoj v některém zdejší hotelu. Protože jsem věděl, že všechny hotely byly obsazeny německými důstojníky, nabídl jsem mu ubytování v mém bytě, což rád přijal. Po snídani odcházel z domu a vracel se obvykle ke dvanácté

hodině. Když jsem se vrátil jednoho dne z jakési pochůzky, slyšel jsem již u dveří srdečný smích vladykův a žvatlání naší dva a půl roku staré vnučky. Na můj dotaz sdělila mi manželka, že se vладыka již celou hodinu baví s malíčkou a stále se srdečně směje. U oběda pak jejich zábava pokračovala. Zejména ho rozesmála, když ho napomínala, aby si nenamočil bradu do polévky! Přiznal

se nám, že se již dlouho tak dobře nepobavil. Při každé příležitosti si vладыka všiml dětí a žertovně s nimi rozmlouval a poučoval je. Byl opravdovým a laskavým otcem malíčkých. Na zakončení této své vzpomínky připomínám, že jsem vладыku při této příležitosti viděl ve svém životě naposledy!

z Hlasu Pravoslavi č. 5/1954 vybral m.d.

Opět ve Svaté Zemi

Díky obětavosti a organizačním schopnostem našeho drahého o. Josefa jsme měli opět ve dnech 16. 2. – 23. 2. 2005, tedy bezprostředně po svátku Obětování Páně, možnost zúčastnit se poutě do Svaté Země.

Výpravy se tentokrát účastnilo 19 poutníků z celé České republiky a Slovenska, a to včetně několika duchovních: vedle již zmíněného o. Josefa byli přítomni též o. Michal z Bratislavy, o. igumen Joakim z Monastýru sv. muč. Gorazda v Hrubé Vrbce a konečně brněnský diakon o. Marek.

Naši vlast jsme opouštěli přímo v období největší sněhové kalamity, a tak si nikdo nebyl jistý tím, jaké počasí nás ve Svaté Zemi čeká. Bylo však, nutno říci, příjemným překvapením, když nás po přistání v Tel Avivu přivítalo horké sluníčko.

Program zájezdu byl jak jinak než nabitý. Viděli jsme opět většinu míst jako předchozí skupiny a celkový počet navštívených chrámů a monastýrů přesáhl nyní počet neuvěřitelných padesáti. Z těch nejpůsobivějších jmenujme např. Chrám Božího Hrobu, Betlémskou baziliku, na severu v Galileji Kafarnaum, v Judské poušti naopak Lavru sv. Sávy Osvíceného a mnoho mnoho dalších.

Ze života naší farnosti

Díky audienci u Jeruzalémského patriarchy Irinea a jeho laskavosti měli naši duchovní možnost sloužit v Betlémě, v Getsemanské zahradě a u Božího Hrobu sv. liturgie, které se všem zúčastněným jistě nadlouho vryjí do paměti.

Jak jsem již zmínil, kromě míst, které navštívily i předchozí výpravy, přivedli nás tentokrát o. Josef a naše neúnavná průvodkyně mátuška Jelizaveta na dvě místa nová: do monastýru sv. Onufrie Velikého a do Lavry sv. Charitona (viz obrázek).

Monastýr sv. Onufrie Velikého je dnes ženský a patří pod správu Jeruzalémského patriarchátu. Tento krásný monastýr leží na území známém z Evangelia: na místě Hrnčířova pole. Později tu byli pohřbíváni první křesťané, jejichž hrobky je zde možné stále navštívit. V dobách největšího rozkvětu mnišství zde zcela přirozeně vznikl monastýr, původně mužský, kde přijal mnišství i sv. Onufrij, proslulý svým pozdějším asketickým životem v Egyptské poušti. Jeho jeskyně, ve které se modlil, se nachází v prostorách současného monastýrského chrámu. Monastýr dnes obývá několik mnišek z Řecka a Ruska.

Druhým významným místem, jež patří k našim novým objevům, je Lavra sv. Charitona, která leží v chráněné přírodní oblasti nedaleko Jeruzaléma. Původní Lavra byla zničena během perského nájezdu v roce 614, a zůstaly z ní pouze zbytky mozaiky. Poté byla Lavra částečně obnovena úsilím Athonských mnichů, a po jejich odchodu přešla do rukou Ruské zahraniční církve. Dnes ji obývá několik ruských a ukrajinských mnichů, kteří se nadále snaží zachovávat původní asketický způsob života.

Týdenní pouť nestačí k tomu, aby člověk poznal všechna posvátná místa, kterých je zvláště ve Svaté zemi nespočetně, ale i přesto to stačí, aby člověk spatřil alespoň to nejdůležitější, co si pak velmi živě vybavuje při každé vzpomínce. Ve Svaté Zemi člověk jasně cítí Boží přítomnost nejen na

posvátných místech, ale i v lidech. Věřím, že každého účastníka letošní výprava hluboce ovlivnila a přesvědčila o tom, že i dnes je možné žít dobrým křesťanským životem.

připravil Pavel Nikolajev

Aktuality

Brněnská farnost oslavila svátky Kristova narození jako každoročně podle juliánského kalendáře, tedy 6. a 7. ledna podle občanského kalendáře. Na Štědrý den byla ráno v 7.30 odsloužena liturgie sv. Basila Velikého a večer od 19 hod slavnostní vánoční povečeří. V den svátku Kristova narození byla sloužena v 9 hod sv. liturgie a v 15 hod vánoční večerní. Účast věřících byla hojná jak v předvečer, tak i v samotný den svátku. Věřici mohli v chrámu kromě krásných vzrostlých jedlí obdivovat i zbrusu nový betlém v životní velikosti, malovaný na velikých deskách, který byl zhotoven na Ukrajině v Rovenské eparchii. Po večerní následoval farní večer v kulturním centru na Radnici městské části Brno-střed, jehož se zúčastnili jako čestní hosté také někteří domácí i zahraniční političti představitelé: přišel i primátor města Brna pan Richard Svoboda a nechyběl ani pan Josef Kameníček, starosta městské části Brno-střed. Na programu bylo vystoupení brněnského chrámového sboru, hudební produkce dětí ze Svatováclavské hudební školy, vystoupení dětí ze slovenského folklórního souboru Púčik a děti z řeckého tanečního kroužku. Každé z dětí si z večírku odneslo malý dáreček. Po skončení oficiálního programu následovalo pohoštění pro všechny a také spontánní vystoupení mladého jugoslávského akordeonisty, které svými svižnými balkánskými rytmy ve vynikajícím podání zdvihlo nejednoho z hostů ze židle a přimělo k tanci.

připravila Marie Zavřelová

Blahopřejeme

Duchovní správce brněnské farnosti, náš milý otec Josef, oslaví 24. března významné životní jubileum – své 50. narozeniny.

Milý otče Josefe,

děkujeme Vám za všechno, co jste pro nás za dvacet let svého působení v naší farnosti vykonal, za Vaše modlitby a všechnu Vaši obětavou péči o náš duchovní a často i materiální život.

Ať Vám dá milostivý Bůh mnoho své blahodati
a zachová Vás ve zdraví a pokoji na mnohá a blahá léta!

Se zármutkem a pohnutím srdce oznamujeme, že v prvních dnech letošního roku nás ve věku nedožitých 52 let opustila naše drahá sestra v Kristu, paní Jiřina Slaninová. Paní Jiřina, která přijala svatou tajinu Křtu teprve před nedávnem, sice nemohla kvůli svému zaměstnání chodit častěji na sv. Liturgii, pravidelně a s nadšením však navštěvovala večerní bohoslužby v našem chrámu: vždy byla mezi prvními příchozími a odcházela jako poslední. Mnohým z nás zůstane v paměti její mírnost, vldnost a srdečná povaha, s níž vedla často dlouhé rozhovory s ostatními věřícími. Poslední rozloučení s drahou paní Jiřinou se konalo v pravoslavném chrámu sv. Václava na Gorazdově ulici v Brně. Nechť ji Hospodin udělí svůj mír tam, kde všichni svatí odpočívají. Věčná ji paměť!

Aktuality z pravoslavného světa

- **Řím, Itálie:** V Římě bude stát pravoslavný chrám sv. velkomučednice Kateřiny. Nápad postavit v Římě pravoslavný chrám se zrodil už v 19. stol. Římští katolíci měli rovněž v Rusku své kostely, jeden z nich dokonce stál na Něvském prospektu v Sankt Petěrburgu, bylo proto logické, že ruští státní představitelé se obrátili na Itálii s prosbou o povolení ke stavbě chrámu pro ruské pravoslavné věřící. Velké diplomatické úsilí Mikuláše II. a jeho vlády bylo sice úspěšné, realizaci projektu však překazila ruská revoluce. Nová dohoda s Itálií, podle které se má se stavbou začít už letos, byla uzavřena r. 1999.
- **Frankfurt nad Mohanem, Německo:** Bible byla k dnešnímu dni přeložena, částečně nebo zcela, do 2377 jazyků světa. Tato kniha knih zůstává podle slov představitelů Německé biblické společnosti stále nejvydávanější knihou všech dob a národů. Jen v roce 2003 byly ukončeny překlady Sv. Pisma do 52 jazyků, v roce 2004 pak ještě do dalších 22 jazyků (mezi nimi získaly přístup ke čtení Sv. Pisma některé národnosti Tanzánie či Etiopie).
- **Moskva, Rusko:** V Moskvě bylo otevřeno první muzeum poutnictví. Ke slavnostnímu zahájení prozatímní expozice s názvem „Svět cestování a poutí ke svatým místům“ došlo 17. 2. 2005 ve vzdělávacím komplexu Poutního centra Moskevského patriarchátu. Při zahájení zaznělo z úst zakladatelů muzea, že ve světě existuje mnoho muzeí poutnictví, ale ještě nebylo založeno žádné, které by se explicitně věnovalo poutím pravoslavným. Otevření muzea poutnictví nejen po ruských svatyních bylo spojeno s výročím 100 let od tragické smrti velkoknížete Sergeje Alexandoviče, předsedy Královského pravoslavného palestinského spolku a čestného předsedy Moskevského archeologického spolku. Výstava je rozdělena na několik částí a je doplněna mnoha dobovými exponáty: knihami, uměleckými i užitými předměty a dopisy poutníků.
- **Přiština, Kosovo:** Dlouhodobě neúspěšně řešený kosovský problém vedl až dosud ke zničení mnoha kulturních a historicky cenných pravoslavných památek. Prezident ruského Fondu Ondřeje Prvozvaného Alexandr Melnik prohlásil, že „od doby příchodu mezinárodních bezpečnostních sil OSN do Kosova (KFOR) v roce 1999 bylo až do dnešních dní zničeno téměř 200 chrámů, z nichž většina patří k vzácnému architektonickému a uměleckému dědictví Srbska z 10. – 13. stol., které přitom přežilo i pětisetletou tureckou nadvládu“. A. Melnik se účastnil humanitární mise v Kosovu a Metohiji, jejíž součástí byla i ruská delegace. V Kosovu měli členové delegace možnost seznámit se se současnou situací v této válkou postíženě zemi. „Na začátku loňského roku (2004) bylo zničeno 120 pravoslavných svatyní, koncem stejného roku se jejich počet zvýšil o dalších 70,“ prohlásil A. Melnik a dodal, že „události minulého roku, kdy došlo ke krvavým srážkám mezi Srby a Albánci, jen prokázaly, že na srbském etniku je páchána politika postupné genocidy“. Další účastník ruské delegace v Kosovu, Sergej Ščelbigin, vyjádřil hluboké podivení nad tím, že „zatímco se srbské etnikum v této oblasti potýká se stále větší chudobou: často bez tepla, světla a vody, obyvatelé na albánském teritoriu dosahují naopak vzrůstající životní úrovně, kterou jsme spatřili na vlastní oči...“ Od okamžiku vstupu jednotek KFOR do Kosova v roce 1999 bylo zabito více než 1 tis. Srbů a více než 250 tis. jich bylo vyhnáno ze svých domů. V hlavním městě Kosova v Přištině, ve kterém žilo do konce r. 1999 více než 20 tis. Srbů a kde ještě v roce 2004 zůstávalo kolem 150 srbských rodin, nežije dnes ani jedna. Všechny byly vyhnány...

(všechny zahraniční zprávy převzaty z www.sedmitza.ru)

Milí malí čtenáři, ano, máme na mysli vás, kterým tento článek budou předčítat rodiče, ale i vás, kteří jej tentokrát, možná poprvé, přečtete již sami. Ať tak či onak, rádi bychom vám, našim nejmenším, ale plnoprávným členům svaté Pravoslavné církve, pověřili pár slov o Velikém postu. Půst pro nás znamená vykročit na duchovní cestu odříkání, na jejímž konci nás čeká veliká duchovní radost.

„Nechte dítek přijít ke mně“

Děti, nastal čas Velikého postu

V průběhu každého roku prožívá Pravoslavná Kristova církev zvláštní období, kterému se říká **Veliký půst**. Tato doba se od ostatních dní roku liší tím, že je v některých věcech přísnější, ale současně vznešenější. Jsou to předně bohoslužby, které jsou nyní delší než jindy. Velikým postem se nazývá šest týdnů před Velikonocemi, a k těmto šesti týdnům se přidává ještě jeden, sedmý, kterému říkáme *strastný*. Těchto sedm týdnů vrcholí svátkem svatého Kristova Vzkříšení, čili pravoslavné Paschy, jak též říkáme Velikonocům.

Velikonoce jsou tím největším a nejkrásnějším obdobím v roce, neboť v něm oslavujeme zmrtnýchvstání (vzkříšení) a vítězství nad smrtí Pána Ježíše Krista. K takto velkému a radostnému svátku je však třeba se náležitě připravit. Když u nás doma slavíme nějaký svátek nebo se chystáme na nějakou rodinnou oslavu, snažíme se vše vyčistit a důkladně se na tuto oslavu připravit. Podobně i Veliký půst je obdobím, kdy se snažíme vyčistit a uklidit všechny komůrky našeho duchovního příbytku: naši duše a našeho života.

Jak to učiníme? Za prvé se budeme v tomto období postit. Víte ale, děti, co znamená půst? Ano, správně mi napovídáte: v postu se zříkáme některých jídel. Víme sice, že jídlo je nám ku prospěchu, a nejen to, člověk jíst musí, aby mohl žít, pracovat, myslet... ale je nám třeba a ku prospěchu, abychom se naučili dělat i to, co zrovna nechceme. To však bývá velmi těžké. Můžeme o tom, děti, trochu společně popřemýšlet, co říkáte? Představme si například situaci, kdy se nám zachce vzít něco, co není naše, ale někoho cizího, nebo se nám zachce mluvit nahlas a smát se, když to není zrovna vhodné. Také se často chceme něčím pyšnit,

pochlubit se něčím pěkným, co jsme dostali, nebo pocítíme nutkání zalhat o něčem, i když víme, že se to dělat nemá. Abychom se naučili překonávat sebe, je třeba mnoho trpělivosti. Můžeme na sobě hodně pracovat a vyvinout velké úsilí.

Co se týče konkrétních postních pravidel pro vás, děti, vězte, že se nemusíte postit tak přísně jako rodiče. Můžete rodičům důvěřovat, že to, co vám k snědku předloží, je nejen postní, ale i zdravé a jistě chutné.

Nezapomeňme na to, že skutečný půst je dobrou příležitostí k přemýšlení o sobě, o svých myšlenkách, o svých náladách, o svých skutcích. Zkusme, děti, popřemýšlet a připravit si pro sebe každý zvlášť svůj malinký půst: na sedm týdnů, které uběhnou jako voda, se zřekněme toho, co máme jinak rádi, ale přitom to pro nás není nezbytně nutné – bez čeho se můžeme docela dobře obejít. Možností, jak tento plán uskutečnit, je hned několik: někdo si může odříct např. bonbóny, druhý čokoládu, jiný zas něco jiného. Takto se můžeme všichni postupně naučit nedělat vždy jen to, co se nám zrovna zachce.

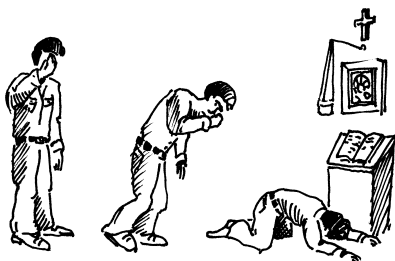
Během Velikého postu se také lidé snaží chodit více do chrámu, častěji se modlit a dělat obecně to, co většinou dělat zapominají. Jak dobré, klidné a čisté je období Velikého postu! Jen pomysleme. Ve velkopostní době se nejen doma, ale i v chrámě modlíme jednu zvláštní modlitbu: říkáme ji Modlitba sv. Efréma Syrského, který ji před mnoha staletími složil, a Církev ji po jeho smrti přijala a začala se ji modlit. Při opakování každé věty modlitby učiníme znamení kříže a pokloníme se tak, že si postupně klekneme a poté se čelem dotkneme země (viz obrázek).

A jak zní tato modlitba? Poslechněme si ji a zkusme si ji zapamatovat:

- 1) **Pane a Vládce života mého, chraň mne od ducha lenosti, sklíčenosti, panovačnosti a prázdnomluvnosti.**
- 2) **Ducha pak čistoty, pokory, trpělivosti a lásky uděl mi, služebníku svému.**
- 3) **Ó Pane a Králi, dejž, abych viděl provinění svá a neodsuzoval bratra svého, neboť tys blahoslaven na věky věkův, amen.**

Jednoduchými slovy tato modlitba znamená: Pane, pomoz mi, prosím, abych nebyl lenivý, abych druhým nerozkazoval, nebyl k nim panovačný, nemluvil nadarmo a zbytečně. Dej, abych byl ve svých myšlenkách čistý a dobrý, nechlubil se, byl trpělivý a měl rád druhé. Také mi, prosím, Pane, pomáhej, abych viděl to špatné, co dělám, a abych neodsuzoval svého bližního.

Každý si, milé děti, připravme to málo, co můžeme splnit, abychom připravili naši duši a náš život k oslavě největšího ze svátků, svátého Kristova vzkříšení – naší světlé Paschy, pravoslavných Velikonoc.

*postní zamyšlení pro děti připravil
o. diakon Marek Malik,
perokresbou doplnil Jan Zbyněk Zavřel*

Cesta k Bohu

**vладыка Сергий Пражскý
(část 2.)**

Jednota je jako nit vedoucí od země k nebi, k Bohu, ke sjednocujícímu středu. Jednota nám skýtá blaho, které je základem naší skutečné radosti ze života. Je to zákon života. Kdokoli se zproteví tomuto zákonu, nevyhnutelně tím utrpí. My však bohužel obvykle ve své prostřednosti nepokládáme za svou povinnost hledat v šedi života to, co máme od Boha a co jedině nás může sblížit. Pokládáme naopak stav rozdělení za skutečný život, a ani se nesnažíme, abychom toto rozdělení nějak překonali, přestože se tak zbavujeme možnosti nacházet radost i ve všedním životě i možnosti otevřít svou duši a projevit své skutečné kvality. Tyto kvality jsou v nás a žijí v nás právě proto, abychom je projevovali. Pán nás všechny obdaroval dobrými vlastnostmi a dal nám i rozličné schopnosti, abychom je rozvíjeli. My jich však nevyužíváme správně, nevyužíváme sil, jež v nás drží – mají a díky nimž bychom mohli pohnout horami. Když budeme jen trochu chtít, můžeme v sobě rozníti planoucí oheň dobra. Uvážíme-li, že všední

Zamyšlení

život je vlastně jen prostředkem k dosažení skutečného života, vidíme, že jsme si z prostředku učinili cíl. V důsledku toho procházíme životem jako ve snu, pohroužení do tmy, hříšnosti a vášni, všímající si pouze tmy, kterou teď vidíme před sebou. Zlý duch nám překáží hledět na světlo a my se stáváme nástrojem jeho temných sil, a samozřejmě kvůli tomu velmi trpíme. Je třeba pozorovat svět kolem sebe otevřenými očima. A tu shledáme, že mechanický život, jemuž jsme plně oddáni, naší duši ničí. Víme sice, že naše duše je stvořena pro věčnost, nijak se však o ni nestaráme, ale naopak se všemožně snažíme získat různé hmotné poklady a věčnými poklady pohrdáme. Jsme velmi špatní obchodníci, když svou duši dáváme tak lacino, a přitom nemáme nic cennějšího než právě ji. Kupujeme jen to, co nemá vůbec žádný význam pro věčnost, a nevšímáme si toho, co do věčnosti přechází. Děláme to proto, že nám hřích brání poznat skutečný stav věcí. Teprve tehdy, až odhalíme všechnu lež a nepravdu ve svém životě, uskuteční se opravdový obchod, protože

tehdy poznáme Boží světlo, ozařující naši tmu, začneme se orientovat v životním shonu a směřovat k Bohu a k věčnosti. Nezapomínejme, že každý z nás dostal určité dary a že jsme povinni tyto dary odhalovat a dále je rozvíjet.

Využití těchto darů je nám dáno přímo do rukou. Když se setkáváme s druhými lidmi, musíme v sobě překonávat to, co nás od nich odděluje; tím projevujeme své schopnosti, využíváme dary, jež jsme dostali, a obohacujeme těmito cennými hodnotami sebe i ostatní. Každé setkání, při němž se snažíme být pozorní k ostatním, je pro nás zdrojem velkého obohacení, protože v takovém setkání je vždy přítomno světlo a dobro. V každém člověku je možné objevit krásu, ale naše hříšnost tomu brání. A proto je třeba hledat to, co je skutečně cenné, i v každodenním životě, a to tak, že budeme odmítat jeho mechanické plynutí. Tím dosáhneme toho, že ani jeden den pro nás neuběhne naprázdno. Naopak, každý bude pro nás zdrojem alespoň nepatrné radosti a štěstí, jež jsou součástí věčnosti a přejdou s námi do budoucího života. Jestliže si tyto poklady chceme zasloužit, musíme v sobě probudit tvůrčí sílu, pomocí níž můžeme překonat svou setrvačnost a osvobodit se od temnoty vášní, jež nás ovládají. Vášně a hříchy nás připravují o pravou radost ze života a brání nám vidět krásu Božího světa. Právě proto vede překonání hříchu k radostnému poznání světa a zároveň k novému, skutečnému životu. To je také úkolem každého člověka. Dosahujeme tak toho, že v nás umírá vnější, starý člověk a rodí se člověk nový. Překonáním hříchu objevujeme dobro, díky němuž alespoň na okamžik splýváme s věčností.

Jakým způsobem máme uskutečňovat tento tvůrčí život? Tím, že se budeme mít neustále na pozoru, uvědomovat si všechny své chyby a snažit se je odstranit. Cítíme, že se skutečně nacházíme jakoby na hranici dobra a zla. Téměř v každém okamžiku probíhá v našem srdci zápas zla s Bohem. Zlo neustále vnáší do naší duše tmu – po-

dráždenost, hněv, závist, odsuzování, lenost. Jestliže s pomocí Boží překonáme tuto tmu, do našeho srdce vejde světlo, nebo dokonce sám Bůh.

Opakují: je velmi důležité, abychom si uvědomili, že Bůh stvořil svět pomocí Slova, když řekl: „Budiž světlo!“ Když se budeme snažit žít tvůrčím životem, staneme se jakoby odrazem samotného Tvůrce. Dobré myšlenky v nás vznikají jako odraz tvůrčí myšlenky Boží. Sama dobrá myšlenka je světlem, protože nám dává světlo v podobě tvůrčího principu, který přináší od samotného zdroje světla – od Boha. Dobrá myšlenka svítí a proniká do chaosu střetávání dobra a zla v životě, utváří nový život a vede k překonání temnoty. Bylo řečeno: „Dokud světlo máte, věřte v světlo, abyste synové světla byli. Toto pověděl Ježíš a odšel, skryl se před nimi.“ (Jan 12, 36) Boží světlo nás ozařuje neustále a všude, ale temnota naší duše je zahání. Když nás osvítl nějaká myšlenka, zažíváme pocit, jako by to byl paprsek z nebe, jenž ozářil a osvětlil vše, co nám do té doby nebylo jasné. Takový paprsek nás probouzí ze sna a zjevuje nám Boží sílu. „Budiž světlo,“ řekl Bůh, a světlo se objevilo. Ale objevuje se i nyní, a skrze ně vyvstává před našima očima nový život. Proniká do našeho nitra v podobě dobré myšlenky, jež nás vybízí k přemáhání zla, a i naši životní šed' může proměnit v novou radost a jas. Musíme mu však věnovat obzvláštní pozornost.

Díky tvůrčí síle, jež se v nás projevuje, v sobě objevujeme pramen dobra a učíme se pociťovat radost ze života. Důsledkem toho pak není náš vztah k životu mechanický, ale tvůrčí. Díky tvůrčí činnosti se náš život rozjasňuje.

V oblasti rozumu se člověk často namáhá přemýšlet a pracovat nezřídka i po celé roky. Dotyku s Božím světlem je možné dosáhnout za předpokladu velkého úsilí. Když potom vstoupíme do oblasti světlých myšlenek, zaháníme tmu ve svém srdci, a začínáme tak budovat nový život, který nás osvobozuje od zla. Naše neštěstí spočívá v tom, že naše vůle byla oslabena hříchem. Proto je třeba vychovávat svou vůli tak, aby nám pomáhala přejít od zmatených pocitů do oblasti jiného bytí, do oblasti světla. Hříchem sloužíme jako otroci, Bohu naopak ze své svobodné vůle. Avšak to je možné jediné tehdy, když v sobě přemůžeme hřích. Na dosažení tohoto cíle je třeba vynaložit nesmírné úsilí, prokázat skutečné hrdinství. Člověk, který aktem své vůle překonal vlastní hříšnost je tedy svo-

bodný, zatímco člověk ovládaný hříchem zůstává jeho otrokem. Kdo přemohl hřích, nechal do svého srdce vejít světlo, tedy Boha, a rozdává kolem radost. Když nosíme ve svém srdci světlo, pociťujeme radost ze všeho, co nás obklopuje, a máme pocit, jako by se k nám přiblížilo samo bytí. Docházíme takovým způsobem k vědomí, že náš hříšný život není ve skutečnosti pravým bytím, ale bytím zkaženým a přinášejícím neštěstí. Právě bytí zahrnuje pouze dobro a přináší jen štěstí. Boj s hříchem je tak skutečným pokrokem, prvotním pramenem nového života, plného radostí, které jsme do té chvíle nepoznali.

(závěrečná část přístě)

z ruského originálu přeložila Marie Závřelová

Pozvánky a krátká farní oznámení

Pozvánka na hodiny náboženství

Rádi bychom pozvali **všechny děti na hodiny náboženství**, které se i nadále konají každý čtvrtek v 17 hod. v prostorách Svatováclavské hudební školy na Úvoze 62.

Sledujte internetové stránky farnosti sv. Václava – novinky!

Na internetových stránkách brněnské pravoslavné farnosti (**www.pravoslavbrno.cz**) je v rubrice „**Fotogalerie**“ vystaven další souborný fotografický příspěvek. Jedná se o autentické fotografie našeho chrámu, významných osobností a událostí spojených s 80. výročím naší farnosti, jež jsme oslavili v roce 2004.

Poděkování redakční rady

Všechna čísla Dobrého pastýře, počínaje prvním a konče současným sedmým, vznikala s Boží pomocí a s velkou finanční podporou mnoha štědrých dárců, kteří vždy zůstávali v anonymitě. Věříme, že Bůh, který vidí i to, co je skryté, odvděčí svou milostí všem těm, kteří nás takto podporovali. Poslední číslo Dobrého pastýře mohlo být vydáno za velké pomoci paní Konstantiny a obzvláště pana Massowa, kteří tentokrát pokryli veškeré náklady na jeho tisk. Ještě jednou ze srdce děkujeme.

Pozvánka ke studiu pravoslavné teologie

Pravoslavná bohoslovecká fakulta v Prešově – Detašované pracoviště pro dálkově studující se sídlem v Olomouci – přijímá přihlášky ke studiu v prvním ročníku ve studijním roce 2005/2006. Zájemci o studium nechtě se obrazení na tuto instituci na adrese: Masarykova 17, Olomouc 2, 772 00. Přihlášky se přijímají do 15. 4. 2005. Telefonní kontakt: 732 986 836. Podmínkou přijetí je ukončené středoškolské vzdělání s maturitou.

Spásonosné učení svaté Pravoslavné církve

Mnohokrát jsem slyšel slova, že Bůh je jen jeden a je jedno, kde se člověk modlí; vždyť Bůh je všudypřítomný. Není v tom žádný rozdíl.

Ano, Bůh je jeden a vyslyší nás všude, ale rozdíl v tom přece jen je. Kdyby nebyly rozdíly mezi svatou Pravoslavnou církví a jinými společenstvími, která sama sebe nazývají církvemi, pak by nebylo těchto jiných společenství, jež ve skutečnosti od Církve odpadla.

Zvenčí tento rozdíl není moc vidět. Všechno se zdá být stejné a pochopitelné, proto se hodně lidí mylí, a říkají, že je jedno, v jakém chrámě se modlí. Hlavní rozdíl mezi svatou Pravoslavnou církví a ostatními náboženstvími je totiž ve vnitřním, duchovním životě, který vychází z jejího učení. Tento vnitřní, duchovní život však není vidět tělesnými očima, ale je možné jej pochopit a pocítit jen tehdy, když člověk vkročí na cestu pokání a začne žít duchovním životem.

My lidé se jeden druhému v mnohém podobáme, ale podobnost je tu patrná jen navenek. Kdybychom pohlédli každému člověku do duše a do srdce, spatřili bychom, že mezi všemi lidmi existují vzájemné rozdíly a že tyto rozdíly jsou překvapivě velké. Každý člověk je tudíž jedinečnou osobností, která má své názory a své pocity, každý má v sobě něco, čím se od toho druhého odlišuje.

Stejně je tomu i mezi Pravoslavnou církví a jinými náboženstvími. Hlavní rozdíl spočívá v jejich učení. Abychom mohli dobře pochopit rozdíl, o němž mluvíme, je zapotřebí, abychom vstoupili na cestu pokání a začali žít duchovním životem, ke kterému vede svatá Pravoslavná církev: to znamená s pokorou a poslušností přijmout všechny zásady jejího duchovního života. Tyto věroučné rozdíly není možné spatřit vně duchovního života Církve, mimo cesty pokání. Každý z nás může přečíst stovky a tisíce knih, může absolvovat několik vysokých škol, duchovních akademií, může získat zvukné bohoslovecké tituly, ale přitom nemusí pochopit a poznat, co je to pravý duchovní život, co je to cesta pokání!

Pouze zachováváním poslušnosti a plněním učení svaté Církve je možné pochopit tento rozdíl. Tak např. sv. Siluán Athonský, velký ruský světec, jenž prožil většinu svého života jako svatohorský mnich, nebyl ani vzdělaný, ani neabsolvoval žádné vysoké školy a zdál se

být pouze prostým mnichem. Avšak svým životem, tím, že činil pokání a vstoupil na cestu duchovního života v lůně naší Církve, stal se s Boží pomocí velkým před Bohem a dosáhl velké svatosti. V historii Církve je zaznamenáno mnoho případů, kdy nevzdělaní lidé dosáhli velké dokonalosti a byli oslaveni Bohem. Současně však bylo i mnoho vzdělaných lidí jako např. sv. Basil Veliký, sv. Jan Zlatoústý, sv. Řehoř Bohoslovec a mnozí jiní, kteří též dosáhli spásy a též se stali velkými před Bohem.

Proč? Protože každý z nich, ať byl vzdělaný či nikoli, se snažil plnit Boží vůli, snažil se žít podle učení svaté Pravoslavné církve, vstoupil na cestu pokání a na cestu duchovního života. Všichni svatí plnili a chránili svaté učení Církve od mnoha heretiků a různých falešných učení a vlivů. A díky Bohu, díky těmto Božím svatým, se toto učení zachovalo až do dnešních dní bez jakýchkoli změn. Toto blahodonné učení se zachovalo a je neustále chráněno ve své plnosti pouze v Pravoslavné církvi. V tom spočívá ten největší rozdíl mezi naší Církví a různými společenstvími, která se nazývají křesťanskými.

Abychom plně pochopili a pocítili tento rozdíl, je třeba začít žít duchovním životem. Jen tehdy člověk duchovně prozírá a vidí, jak byl slepý, a teď naopak vidí a raduje se stejně jako onen Kristem uzdravený slepec, jenž od narození neviděl (viz Jan 9,1). Je to osobní věc každého člověka: bude-li chtít prozřít, pak ať se modlí a prosí Boha, aby mu s pomocí Církve pomohl navrátit se na cestu pokání... A Bůh mu jistě pomůže se změnit a uzdravit.

Tuto možnost dosáhnout spásy využilo mnoho lidí, kteří žili před námi a věřím, že ji využije i mnoho lidí, kteří budou žít po nás, neboť Pravoslavná církev bude existovat až do skonání věků a „brány pekelné ji nepřemohou“ (Mat 16,18). Svatá Církev jistě přivede ke spáse ještě mnoho lidí. Závisí tedy na nás, zda tuto možnost využijeme, nebo ne! Máme přece svobodnou vůli, danou nám od Boha, vůli rozhodnout se a vstít do vlastních rukou svou spásu anebo záhubu. Doufám, že se na přímluvy Přesvaté Bohorodice a všech svatých rozhodneme správně.

Díky Bohu za vše!

Igor Smal-Stotskyj

Obsah

Slovo úvodem	2
„Bránu pokání otevři mi, Životodárce“	3
kázání sv. Jana šanghajského a sanfranciského	
Úryvky z Velikého kánonu sv. Ondřeje	4
Otče náš...	6
výklad sv. Nikolaje Velimiroviče na první verš Modlitby Páně	
Životy svatých	
Svatý Nikolaj Velimirovič, biskup ochridský a žičský	7
Liturgika	
Zamyšlení N. V. Gogola nad Božskou liturgií	11
Svět Starého zákona	
Jméno Ježíš	13
Malý průvodce Svatou Zemí	
Zastavení páté: Jericho a Hora pokušení	15
Modlitba Ježíšova v učení svatých a bohonosných Otců	16
Neznámý svět víry	
Fakírův zázrak a modlitba Ježíšova	19
Z poučení starců	
Starec Porfýrios Kavsokalyvita	21
Z historie pravoslaví v Brně	23
Ze života naší farnosti	
Opět ve Svaté Zemi	24
Aktuality	25
Aktuality z pravoslavného světa	26
„Nechte dítek přijít ke mně“	
Děti, nastal čas Velikého postu	27
Zamyšlení	
Cesta k Bohu (část 2.)	28
vladyka Sergij Pražský	
Spásonosné učení svaté Pravoslavné církve	31

Číslo 7/2005 Dobrého pastýře vydáno u příležitosti počátku Velikého postu

Pro vnitřní potřebu vydává redakční rada brněnského pravoslavného věstníku „Dobrý pas-
týř“. **Odpovědný redaktor:** Michal Dvořáček. **Členové redakční rady:** o. Marek Malík, Ja-
roslav Černocký, Jan Zbyněk Zavřel, Marie Zavřelová, Eugenia Kamožinová, Igor Smal-
Stotskij, David Sýkora, Vladimír Štěpánek a Pavel Nikolajev. **Další přispěvatelé článků:**
Stefania Fasouli. **Grafická úprava:** Joakim Bílek, Jan Zbyněk Zavřel, na OpenOffice.org.
Perokresby na obálce a v textu: o. Marek Malík a Jan Zbyněk Zavřel.

Kontakt:

dobrypastyr.brno@email.cz

<http://www.pravoslavbrno.cz>